КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса-а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ШОАТТА 22 март. 1969 шу. № 35 (4672). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 ШЕРА ДЕЗ АРАДУЬЙЛ

ПХЕ ШЕРА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА!

Шелковской районан «Красный пахарь» цIе йолчу колхозера механизаторашна къахьегарна болчу дIаяздарехь къийсам дукха ду. Цуьдукхха республикехь хьалхарчарна хиллачарна баккхин ду боладелла ук. Цаьрн [illegible] кхетту [illegible] тIехьалхарна хIоттан [illegible] сиханн дIадоьйкк дала [illegible] хургдоцу. Цудукха, тIехь [illegible] дукха [illegible] ук. Марта 17-чу [illegible] тIаьсте [illegible] дIа [illegible] бола культураш дIаса арабаьхна [illegible] механизаторш. Эторалла шаьш агрегатан цхьа тIа [illegible] тракторист: Троицкий Алексей, Малаев Григорий, Михальченко Алексей, Окуев Салтлу, цхьаверш.

СУРТА ТIА: [illegible] агрегата тIа тракторист Окуев Салман, [illegible] Малаев Иван, [illegible] тIа тракторист Михальченко Алексей, сеяльщик А. Хрипков [illegible] дIаьдуьш бу.

В. Ясаев сурт.

ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМА ОРГАНИЙ БОЛХЛОЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕЩАНИ

Самардийнахь КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически дешара цIаьГIа хилар халкъа тIахьожама органий болхлой республикански совещани.

Цига халкъа доьлаш бар халкъа тIахьожама районийн горедийн комитетий куьгалхой, халкъа тIахьожама постийн группайн председателаш, партийн, советски, комсомольски болхлой.

«СССР халкъа тIахьожама органегIарча Положенехь, халкъа тIахьожама комитетий, группай, постий декхарехь» доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета председатела Р. В. Вахаева.

Доклад йистехьа преннеш къамельнаш дир, КПСС Гудермесски горкома секретара У. А. Ибрагимова, КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара В. Т. Белецке, Грозненски аьшкабетонни конструкцей завода халкъа тIахьожама группа председателе Т. Г. Зоклаевас. «Малгобекнефть» НПУ 2-гIа промысла заведующе Б. А. Панфилова, Наьсарен района «Октября 40 шу» цIе йолчу совхоза халкъа тIахьожама группа председатела И. А. Кулбужева, ВЛКСМ обкома секретара С. С. Керимова, халкъа тIахьожама Шелковской районни комитета председатела М. М. Хакиева. Шелковской района «Южный» цIе йолчу совхоза директора М. И. Ильина, Старопромысловски райисполкома председатела В. М. Шульгас. КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара С. С. Апряткина, М. А. Дорохова.

СовещанегIа йоза отчет кечдохаргьа.

ВЕНГЕРСКИ СОВЕТСКИ РЕСПУБЛИКА 50 ШУ ДЕЗАРА ХЕТАЛЬ

20 марта Москве, союза Цlен Колонни зале хилар Венгерски Советски Республика 50 шу дизара хетаьль торжественни заседани. Укказа гулбеллеча столица къахьегамхоша, дIайхьа моаршал хьалтар ВСРП ЦК Политбюро членага Д. Немешага, ВНР СССР-ерча посолага И. Сипкага, посольства дипломатически сотрудникашка, кхьча венгерски новкъостамка.

Хьоьлашца президиуме вар КПСС ЦК Политбюро член А. Н. Шелепин, кхьбола партийни, паччахьалкхан, общественни деятелаш.

Заседани хьайкIиллар КПСС МГК секретара А. М. Калашникова.

Дезача денна хетаьль доклад йир КПСС ЦК члена, советско-венгерски доттагIаллин Центральни правлене председатела академика П. Н. Федосеева.

Цуьна тIехьагIа заседане баьккарашка къамаьл дир ВНР СССР-ерча посола Йожеф Сипка. Цо белгалдаьккхар, Венгерски Халкъа Республика Венгерски Советски Республикан хьалхьина а цуьн гIуллакх дIахо хьор а хилар, иза шай доттагIа а союзник а йолча Советски Союза даиман тешаме болаш хилар. ДIахо а венгерски халкъо толаммаш доккаргдолуш массаза бола тешам а хилла, болаш а ба иза.

(ТАСС).

Квартала план кхоачашъяьй

Лакхача къахьегама толамашца чакхйоккхаш лату пятилетка дикъагIча шера хьалхара квартал Новогрозненски мехкадьтта чакхдоккхача кхуькдача установкай коллективаш. Цу заводе оттаьа хьалха, 12-ча марта, квартала план кхоачашъяьй А. И. Дегтев хертеххьийча № 25-2 йолча установка технологаша, хIаьта ук бетта план 18-ча марта кхоачашъяьй цар. ЙIаналехьа планел сов хIоьга арахийца мехкадьтта сийрда продукци шуьтта тоннаш ю. Шера дукха тIаьра цу буьйн хьабьагIа коммунистически къахьегама цIе лехаьча А. А. Колесникова хертеххьийча установка технологаш а. Кхиь бетта план 21-ча марта кхоачашъяьй цар.

Р. ГОНЧАРОВА,
Новогрозненски мехкадьтта чакхдоккхача завода инженер - экономист.

Ноб. Чахкиев О. А. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместителанаа къохаварх дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиумо сецам бу:

Нов. Чахкиев Алсбика Осман Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически республика Министрий Совета Председатела заместителанаа хьожаве.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **И. АЛМАЗОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

КХАШКА АРАДОВЛАЛЕХЬА

Тха района кхаш леладерашка лакха социалистически декхараш тIаийнад. Цар дош деннад ук мерра чудахьа дерригга ялат 82 эзар тоннага дIакхоачаде, вешта аьлча хIора гектара тIера юкъера лаьрхIача 27 центнер ялат чуда. Фуд тха боахамий механизаторашна шоаш тIаийца декхараш кхоачашдаре хьаьр?

ДIадолча шера дукха болхаш даьд тха кхашкарча къахьегамхошна лоуккъйна дард йолдаш. Кхоачам ба 24 эзар гектара тIарча гурахь дуьйча алатах 14 эзар гектара тIара дар дIадолехьа минеральни удобренеш а тоесаш дийнад, хIаьта иззал долча аьлтта ялат дIадуьешехьа фуна цхьана гранулированни суперфосфат а йийнай аьлча. Гурахь дийнача ялата хьутхьам алсамбаккхара чIогIа лерхIаме да яхача гурахь дийнача дерригача фух 90 процент цхьа ласIча классах хилар а. Ялат дIадийра аьттув болажагIа йоза культураш хиначй аьлта, хIаьта дIадийнар районнрованни дола «Безостая-1» яхача кIа фу дар.

Гурахь дийнача алатайта дьежача гуьчальнаал из доьхадаза хилар. Из тинь гIуллакх да. ХIана юртбоахама дийнапе новкъосталла пу кхаьнта минеральни удобренешна подкормка еш ба кхаш леладераш. ХIанзе 8,3 эзар гектара тIа даь дьайнай ук, болхаш. Къаьстта дика лей ба гIуллакх «Путь к коммунизму» яхача, XX партсьезди Кирова цIерагIйчен колхозашка. Пу боахамашка кертерча даькъе ма хьанай подкормка. ХIаьта кхашка доа уллача хана тукоен [illegible] бадийну боахамашца. ХIара боахама кхаш леладераша [illegible] кхобаш шийла аттача Iаьа вIалара доаха да деш бIаьстацца дахьнача ялата [illegible] боарааьтаIа удобренеш тоесара. ХIана цу ялата агара чIогIагIа тийнар ялата удобренеш а. Укх балхаш сиха дIадех бIаьсти тIехьа ялара.

Пицъеннаш тха механизаторашта бIаьсти ден культураш а. Ук культураш дIае хийб аьтта охкача хана гIалаташ цийсденнар болха юкъе. Ингта, аьтта охкане хана боаккхачу пIеэшгагIа ахнар кхашка минеральни удобренеш. Баьда из гIалат телдаьд. Кхашка улача лай тIа гIоалла фосфорни калийни удобренеш тоесал дахка. Цу гIуллакхо терра кулиаьтергьа даьтта доккъалуш механ ук удобренеш пасходани культиваторашцей даьттанца дIаде.

Хьалхарчул дукха дукхагIа терпами гIабехийт, тха колхозашка кхашка органически удобренеш яхкара а. Цар дош деннадар кхаьнна 140 эзар тонн — кхо диала. Шоаш денна деш кхоачашдара хьиниаре къахьегаш ба тха механизаторш. ХIара колхозе вIашагIъехкай кхашка кхо дехка даьрхIа йола механизированни отряд. Ингта «Путь к коммунизму» яхача колхозе массехк бутт ба 22 тракторах дутта отряд баьх. Цар оагIа боахама вIашагIехьаькхкхьиш дерригача шера кхашка кхо декхаргIна гIуллакх. Цу хьаркъерча дерригача боахамашта механизаци льй укхаза. ХIаьта кхашка хIанзе 16 тонн органически удобренеш а ехкай. Ук кхаьккIаш, доарталаш, гидуарташ, бьйлахаараш дувргдача кхашка. Органически а минеральни а удобренеш ехкача къахьегача механизаторех белгалбаьннаб Я. Тимошенко, М. Дрешага, А. Кравченкова.

Дикка оттаьаь кхашка кхо даьрдара болх XIX-чей XX-чей партсьездий цIерагIча колхозашка. Бакъда, болаш ба тха боахамашка пу лоархIам болча гIуллакха йоагIачча тайнара терро да еш боза механизаторашна, специалисташна. Ингта, «Восход», «Красный Октябрь» яхача, Орджоникидзе цIерагIча боахамашка бIаьстенаш дерригача культураита шортта органически удобренеш ца ехкачинна сов. Гурахь дувр ялата подкормка ега а тергалдац.

Аьтта даьар бIаьсти йола кулинарлаш ялаш фу шортта [illegible] а дайхь, [illegible] бовагIа фу Iаламдарал вIашагIча лоархIаме болше дац Iаламдахьча фуна дийна доаха хилар а. ХIаьта ала доза цу хьалхьехьа тха района дерригача боахамашка цхьа кийчо яьхга. Дерригача Iаламде доза хиннар фу 1590 тонн дар. Бакъда, оаха Iаламдахьа цхьайлагIчен шиалагIчен классах йоза 19 эзар центнер фу.

ХIана дукха балхаш цу специалисташа ялатан силосан лаьрхIа хьажкIаш, шоара свекла, гидуарташ, коарталаш, кхьйола культураш кхоергIйола механизированни кхеъан вIашагIйоахкара. Iалале вIашагIъеллай керда 22 звено.

Массехк дм хьалха тха районе хиннай механизированни звенаьй, керттерча агрономий, бригадирий совещани. ВIашагIкхайттарашка белгалдир дIадахача шера шоай балха кхе пийсдеина кхоачамбоапараш, хIаьта массане а цхьана техкар ялата, доккъара, гидуарги производство дакхъяра тешаш алсамбоахаргбола къамьал. Цар белгалдир хьатта лелагара культура лахаьча кертеррар ялат кийса дIалер доага. Опыте хьахйекхай хьакатно-Гнездовой къасапе ялат дIадер хьасоти хьайлагIа хилар.

ХIана дукха ха йоаш кол [illegible] колхозашка бIаьстан кхалкарча болхаша мешта кийчо яьй хьошаш хинна тха. Ингташ дег гIоадал. ДукхагIа долча боахамашка юртбоахама техника, инвентарь кийча а. Еррагача производствении участкашкара бригадашкара механизатораш тIагIертта къахьегаш ба В. И. Ленин ваь бIаь шу хиара дикача толамашца вехьабахара.

П. ШУШКОВ,
Сунженски района юртбоахама производственни управлене керттерча агроном.

ЛИДАЙ ИРАЗ

Iаммайтта лоаваь шай вIаьнк мерзIа а фена сайна бацарца таьна йолщаци уллена болашта йоадар Лида. Гоне таьнхна дегIаш ги Iам а атта цхьа сиг мара дIахьа тIехвалион моттиг йцар.

КIаьнкан дьича, дегIаш, а гIоргболащ, мотйнах еа сов хьалеа а делаш вола шийхьана шиII кIаьнк бахIар цуьна хьагIа, гIа дьIгI ца боц. МалагIчеа хоргдар из сагота, сида йолга. УдI бегIара боргболц нагIа шийце кхе ловзахьйна бар а тIехь Iочкетар кхарош хьомахьагьйар а хьича дIаьттар Лида. Вешин иза а курели а а дIабахар, Лидейна гIалнаш кIур а тааш.

Шоммагича дийнахь шай 10-ча классагна даьча тайпара дIадийцар цо из истори.

Шо-шее хьанийар ойланахьа вах — хддалах лаьца диспут.

Кхаьсаго вайча сага мит бутташ да вайнахь Iандай, — йоьзар цхьабараа, — цудукха шоек кхоиашай кетарIа дакхал даьд цар.

— Цаьрна вIаьлла эха шийттадайпере, из эхь екар фуд зайнадалар дIаргдар шар из. Гэчнарча зайн мукх а цар кер цу улер, йоаср воцар. Класс кхоашавар. Гутчабьеар дешархоша кхаьс шеайна лоргIа, экзамгIа хеташ йола оамаллаш йоагIа шоашта кетара цхьабола «мьсиашай» а.

Цхьа урок тоъан вар. ХьалагIа бий классера боккхий кхеча вIаьмкаш хьакубелхгам кьхакерхочох лоннгьа а дечнан уралийна цаьйола бийнгаш хийтар шоаш лопадемча.

Иштта цхьй вазаре лийсденна тергам тIебаьйта могаргдола хIама хьа а лоно Ленинане темик кьамаьхь дей, дешархоша шоашне уйлаш а тта хьа Назранерча № 1 йолча школерча дешарана классанкхьй шанти литерэтуран кхоаьи Ленина Тачгейна Лидайна. Иштта хийлала, из делаш, из на делаш кхэц дIаьдуцаш доьнича сапьетал, кхеран, бетда дукхагIа пайда хургба дег чу аьгIа кота хургболащ дьнана цхьаш деша дIаьаскхача масало.

Вадаро дукхаче кана дена хьейта из дий боро водар сихагIа дIаьцалга. Иштта моттегаш кийслу Лидай балха юкъе а. Цкхьа къахьсандз аеша ше кулгандача 10-ча «Б» классе Лида беседане хьи йоалхаш цхьаьф динар(?) хьа а гIитта вьлор!

— Тха лоалехо дийшачарал дукха дешагIа ваа. Цхьаг цо йезар Iаьна тьедовнах Iа тхона хьезаш, хьай са дуьш болх бош кхаь беттер эца вистиб.

Цхьан дешаце жоп а денна дитамер классии кулгалхочо из морк йоадана дийнахь ди тааче санна дез хиттар. Кийча а ю, цу тамаш дукхагIа беседаш йир из ший класса. Тьхоара цу вIаьмна атта цIач хьехIаух вамна хийта бовдарко, тулеме нашхьа вьлма, шийна кьаза кхамт тIаьзьа йолаш удамтобаш лела сак кIана кхийттахада хитар укх шера 10 класс а кхьиза текен — кхоане шай йоахар шоай дIаьдолада хийхкуш йолча 17 дийнагах 5 кIаьнкаш.

Царга ладийгIа а, ше техка а цу борий деградар, цар лахар лелар. уйлаш йоаза гIоарт Лида, хIана даьча аттагIа да — цуьне царца лар хьаргйолча тайпара бол бе. Цхьан Iилманна алала могаргдац теканарча заман кхетам болаш сег школера арадаккхе.

Цудаоа цар текандай даш дIайолтам дешаргболча тайпара вIашагIкхьиаьа гIерт из хIара шиай литература а мотта урок. Дуцце ба Наьсаран района цо сиийн бола ба Iамабена а Iомабеца дийнчуш а ьцана тьехархой. Кьаст-каста цуьн йийллача урокашна гулбела е дуьй района школашкара хьехархой, хIаьта ногахьа да дIадодец шоай школера цхьаьца цуьн урене ца йегIаш, цо балла план мишта оттаьй ца ъьонаш. Цо Iомдеваь ва хIана цу школа дешагIцара ларкIа къана хьехархо Шрдымиев Борис.

Шай болх дукха, бале а школе юкъарча вахаре дегца лоца а за корайоагIа Лидайна. Школа партийни организаце секретарь я иза, эттара баккхоккане йолина эрий метта сайдана кулгал дешо а. Цай мероприяти чакхьалац школа из юкъе йоашаш, цо новкъостий ца деш.

Бузаама контора кулгалхочца дага а хьйна района урле гIоле шоай хьехархоша берий дешацамашоца беседаш докладаш оргIолаш вIашагIтехьденнехад. Цо, из бола хIана дIаболпабьеб. Района предприятешка, организацешка ду а шуцьан хьалдатта «Педагога дешар ди хоа» чулоцаш бола йийхадан гIоазанаш. Цу тIа [illegible] дешархой школера чоцде [illegible] дагIа дуьцарш.

— Педагогически бахача вала дIайоаский йиI — хотт аз цуьга.

— Мадарра вьлла дешаргаш а 24 сахьт. Бегаш фу Лидас. Ва йола корабоагIа. Чуйна урокаш кийчаъ, газеташа, журналаша фу йоаш, педагогически, художественни литература деша из дезай. Вахара тIехьаарсар фу хьехархо ба! ХIаьта бийсаие кьабараш а бераша дуп...

МагIарче цIагIара «вахар» хьен иза. Шай кхина Iовикаш Лидай кхо кIаьнк. ВоккхагIа вола Роберт 1-ча классе вагIа. Сералха балхара чувоагIаш шоашта дес Уазаса ловзаргаш енатта хац царна. Телевизора чура ингийски мотта урокаш ла а дегIа Iобийшаб.

— 9 шу хьалха хьона Ленина ордей еннахь фу хьйцаденнад хьа къахьегама вахаре!

— Дукха даьра хьйцоденнад, — йоах Лидас. Цу ване педучилище мара хьикхалар ах Цуьн тIехьагIа заочно пединститут хьалха. Знанеш ялт дукхагIа а. Болх ба, из пайдамеагIа хургболча тайпара вIашагIтехьбакха аттагIа да.

— Орден-м, сона ер вIашагIъаьлла гIехьагIа да дезар лаьрхIа енай. Из денна кхетадуш аз. Цу сий долча Ленина йоскан хьаьттача совгIате хIоагIа денна хьакар гIадатт, цхьан мотта йагIа, сатем яьц.

Вийса кIоалгбенна Iа ер Лидай 1960 шера Москве хьехархой съезде делегата харжа, цуга еннаб «За доблестный труд» яхай мидал а [illegible] а хьийка се йоадаш бIайна хетрадий моргIаьнешна е [illegible] Iеххара из. Хоа сона, дог [illegible] дац цун шай балхаш са цуьне да цун.

М. ЗАНГИЕВ.

КПСС обкоме, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете, облсовпрофе

ЛАКХЪЕ КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ

В. И. ЛЕНИН ВАЬЧА ДИНИАХЬА ДЕНЗ 100 ШУ ДИЗАРА СИЙНА РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТЕ, ТРАНСПОРТЕ, ГIИШЛОШЪЕЧА, ЮРТА БОАХАМЕ КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЯРА РЕЗЕРВАШКА ХЬОЖИЙГА ЧАКХДАККХАРА ХЬАКЪЕХЬА

КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяра республика къахьегамхой дIахо оарцагIбахар, пятилетка дикъагIча шера план, ханал хьалха кхоачашъяр, материалий, къахьегама, финансови ресурсех пайда дикагIа ийр, ленински юбилейна баха боаттIача тайпара шагьабехара тIайийца социалистически декхараш кхоачашдеш моаттабеча къовсаме къахьегамхой творчески инициатива лакхъяр дукха КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советов профсоюзий областной Совета Президиумо сецам баьб В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара сийна республика промышленности, транспорте, гIишлошъеча, юрта боахаме къахьегама овсарле лакхъяра резервашка общественни хьажар 1969 шера 15 марта денз 1970 шера 15 марта кхачалца чакхдаккхара хьакъехьа.

Цу сецамца хьежа КПСС горкомаш, райкомаш, пхьаьнпара партийни организацеш, облсовпроф, профсоюзий обкомаш, групкомаш, райкомаш, фабрично-заводскойн моттигерча комитеташ, министерстваш, управленеш, объединеш, промышленности, гIишлошъяра предприятеш, транспортни организацеш, совхозийн колхозийн кулгалхой декхарийла ба 1969-ча 1970-ча шерашка дукхагIа йоакхаш йолча промышленни продукцие даь дIаьхах кхаь дакъал вIашагIа йоацар болх бош бараш дукхагIа да а хулийташ йоаккхаргIолаш цехашка, бригадашка, болх беча хIаэо моттиге къахьегама овсарле лакхъяра резервеш лахараш оарцагIъяхараш къахьегамхой хьинар айдеш коллективашка организаторски массово-политически болх шерра боарфабе.

Из Iалашдара хьада гIулакхаш чакхдахаза дарглац керда техникех хьалха чатта опыта дIахо юкъехкаяьра, производство вIашагIйоаккха тоадара, керттерча гIоана дечей балхашта механизаци автоматизаци яра, Iалашш дарда тIа вIашагIехьбаьккха къахьегам юкъехкахьара, производственни къахьегамен дисциплине лакхъяра. ХIаьта иштта хьажара итогаш хьчул тIехьагIа дьохкамаш этира дикагIа хиннача цехий, участкий, бригадай коллективашта, производстве хьалха даттача къахьегамхошта болхлошта моральни материальни поощренеш яра формаш а методаш а кийтье еза.

Хьажара кулгалдара комиссеш вIашагIйоахка еза предприятешка, совхозашка, колхозашка, министерствашка, управленешка, объединенешка, трестешка.

Предприятешка, организацешка, колхозашка, совхозашка хьажара итогаш е лаьрхIад 1970 шера 20 марта хьатIакхоачаш, хIаьта доакъошка — 1970 шера 25 марта хьатIакхоачаш.

Хьажара материалаш вIашагIа а теха, хьажа оттаергьа 1970 шера марта цхьана хиннача КПСС обкома бюро, республика Министрий Совета, облсовпрофа Президиума заседане.

Республиканска газетий редакцешта, радиовещанен телевиденен Комитета тIадиллад хьажар мишта леладу каст-каста дуьцилга, дикагIа йолча коллективий, къахьегама овсарле эгзара дикагIа лакхъяьча производстве хьалха даттарий опыт шерра дIаьовзийтилга.

КПСС обкома бюрос, республика Министрий Советос облсовпрофос кьоабалъяьй къахьегама овсарле лакхъяра резервашка хьажаре коттбьнцараш белгалбара хьакъехьара Положене.

ЭГIАЗЛОН ТАЛГIИ

«Чечингстройтранс» объединене хиннача митинге къамаьл даьча токсировщица Е. Н. Елизаровас аьлар:

— Тхо эгIаздигад китайски Iаьлаза провокацеи гIулакхаша. Советски вах массаза кийча хинаб социализм хьалъеча китайски халкъа гIо де, цхьабакъда чоккаве хоаргда тхона тха доазон тIакхоедаьенйар.

Трибуна тIа воал запасера инсар диспетчер М. Н. Василенко. Цо дийцар Даьмен тIом чакхбаьлчнча тIехьагIа китайски лаьтара японски самуралаш лелхабеш вай тIемахоша лайнача лаьхьах. ХIаьта хIана, йоах цо, маоисташа шоай тоша бульаш вайгахьа хьерзадьд. Цхьабакъда новстатIчо лердIар чакх из халийтара эпеса дIаьдала а кийча да тхо.

— Дерригь а тIаьа шу да, цо Советски Эсаре гIуллакх даь а вьана вIаьна. — аьлар слесара А. Хафизова. — ХIанз укх сахьате пограничникашта цхьана вай доазув лорадеш хила безам бар са. Пекино лелаеш кхераме политика а, провокатораш гошаш бац таьна-и да царна хетар.

Митинге гулбеннараш дакхтарра бакъьо Советски правительства аь заявлени.

• • •

— Вай територена китайски военщина эха дайна чугIортаро эгIазбиаб советски наьх. Мао Цзэ-дуне цуьн кланан бокъоша йола реакционерий юкь хьагучяьлкхар цу акто, — аьлар республикерча бокхагIйолча комсомольско-кагиркхой гIишлой Центральни газофракционирующи установке хиначча митинге арматурщикай бригадира Нитенко Николая.

— Шай новкъостий цIерагIа къамаьл даьча профсоюза постройкома председатела П. М. Биткова дийцар вай мехка экономически аьн дIахо чIоагIбара гIишлошъерашна шоай хьинар кхордерг да хьинарах, керда мошиасташ, дика цIенои хьалдергхаларах лаьца.

Митинге къамаьл даьча диспетчера А. Н. Кайвалова аьлар, маоистий вай кхобачаргбеш дуьне тIа машар бацчи СССР-и Китай-и [illegible] юкъе моастагIал оттаде.

• • •

Укх деношка советско-китайски доазон тIа хиннача событешта хетаьча митинге къамаьл даьча «Сунжанефть» НПУ воккхагIволча инженера Д. П. Степанова аьлар:

— Китайски Iаьдало вай доазув лорадеча салташта аьча терророс цIоагIа эгIазъиггах тхо. ХIанзалла хьа вай доазув толхадаь моастагIа юхабехийта из беш интаваш е бутаре а вац.

— Оаха, советски кхалнаха, вай кхайкаьо оаккхарий хьасапе гIулакхаш леладеча китайски правительства цIенщинаша, — аьлар дIахо къамаьл даьча АХО мехкадьтта промысловни управлене начальника М. А. Мальцевос. Къоанахчая долаш ба вай Даьхен къонгаш, сай долаш да — цар гIуллакх а. ВоагIа белх бе бала маоисташте. Тхона лаам тIом, — аьлар цо шай къамаьла чакхдоалаш.

Новкъостий уйла, советски патриотеха ваьк бовъоаца бийбеши цуьна мутIахьа хиларе белгалдеш къамаьл дир цу митинге керттерча бухгалтера Д. Кривсуховас а.

Цига оттаьча резолюцие тIа мехкадьтта промысловни управлене аппарата болхлоша дуаш: тхо, инженерно-технически болхлой гIулакхера нахи, тахан укх митинге гулденнараш советско-китайски доазон тIа китайска Iаьдало лелаеча бIехача гIулакхаш эгIаздо кхайкае, советски Iаьдало дIахьоча машара кьаьгье тхоца рагза доага дIадайта. Сай доаш вай социалистически Даьхен доазув цхьаккха сага могийтаргдац оаха цунна тIакхоадар.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТАША ХЬОКХАМ ТЕЛ

Пятилетка [illegible] тlаьйна декхарш [illegible] дукхахьа хьалхъе ухх [illegible] мерча хана боахале дечa гlуллакхех тийша да. Цудухьа берригa шоай низ тlабахийтаб партийни бюрос укх шерa [illegible] бахьан хьалхашта эгш [illegible] ра. Коммунистий совхоза масса-болча учlастка а [illegible] дерте боадача шоай новкъосташта хьехам гойтаж ба укх деношка. Дукха хадонаш нийсъелар тха хьайбаш лелалераштa укх lай. Бахьда, уж эшаеш соахка цу юкъагlа хьачул дукха [illegible] продукташ яьхар [illegible] хьалхарча шин [illegible]. Берригa а кхоъ коммунист [illegible] балх беш. Хlаьта [illegible] шин болх лертlа кхоачашбеш хилар совгlа улауш къахьегачарна [illegible] ме новкъост ва. Царех ва дукхахча хана [illegible] укхаш хьайбаш лелалеча бригадa керте дутта коммунист Сайтаханов Заиндин. Дика болх беш, къахьегама толамаш дохарна бригалбаьлла ба укхаза бригадера доаркаш Исрапилова Камета, Халимова Тайбат. Коммунистически [illegible] ударник яха цlи лелаеш ба уж. Белгалдаьккха деагlа дlадахача шера лерча итогаш хьадара [illegible] йоаккха Исрапилова Камета укх денош Шаьла райсовета депутатъяьй хержанна.

Воспитокхане [illegible] тха кхаш толамашта. Ма хулаж сиха гlа [illegible] дlайийнача культураштa алоташ удобренеш [illegible] ба уж. Укхаза а [illegible] лелаеш ба коммунисташ. Къахьегамa [illegible] Байранка [illegible] Акбулатова Тонтай [illegible] дика толамаш долх. Йагахь [illegible] соахка пачхахьалкхен ялат доккхара план 134 процент кхоачашъяь хиннаде укх шера кхы а дакха [illegible] дайкъа [illegible] кхеба тха совхозе. Дlадахача 1968-ча шера тха совхозо чуйийнар 8568 центнер сом планагlа чуяца безар 6060 центнер бар. [illegible] гектара [illegible] 40,6 центнер [illegible] чуйийнар [illegible] 33,6 центнер дуккъа бар. Къаьстта [illegible] кхоъ чуйийнар соний бешамашкара Калимова Маржана, Умарова Совдата кулгалдеча звенона. Нагахь санна сонийн цхьан центнерагa дlабода мах планагlа 21 сом 36 кепиги хиннабале хlаьта дlабаха мах 17 сом 11 кепиги хилар. Укх деношка соний гаьнашта обрезка ей, удобренешка подкормка ей ба соний беш [illegible] лалаераш.

Вакъда, кхоачамбоаларх кlезига lац тха баллаца. Лоаццача хана уж ма хулаж сихагlа дlалахара ваькъаш лехаш а уж дlалоахаш а ба тхо. Совхоза къахьегамхошта шоаштa хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара гlулакх магlача бразана тlа даьт хьехам хадданза тlадьохам лоаттабу партийни организаце.

[illegible] дlалаьрхlача тха совхоз [illegible] хьар сом пайда бенный 1968-ча шера, хlаьта а карагlадаьннач кхоачам хинна lац тхо. Къаьстта укх шерa Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дузача [illegible] накъалолаш лакха социалистически декхараш тlа а ийна [illegible] къахьегама толамаш дала тlаьа болаш ба совхоза къахьегамхой. Хlаьта из деш чlоагlа хилара тешал ду колхозхоша доахача толамаша.

С. ЦАНИЛЕВ,
Шаьла районa «Южный» совхоза партбюро секретарь.

ДИКАГIЧА ТАЙПАРА

Массехк шу да «Грознефтехимзаводы» объединене производственно - энергетически конторе «Коммунизм хьалъара теорен практикан лоархlамерча проблемаш» йола семинар вlашагlъела. Дешара программага хьежжа хlара ладувгlархочо шиъ лоlамих кийчъю реферат (доклад), хlаьта аргlанаоча заняте шуйах дьаца душ. Докладчика кийлачуйна тlа а тохаш ладувгlараша шерра юкц шоай новкъоста реферат, белгалду це яь гlалаташ. Цкъаза диспутъ хьасапе а моа реферат. Ингта моттиг нийсъелча, бакъдар вийча, пропагандистамa хьалагlа хул занятеш чакхъяха.

Реферативни семинара членаш дукхагlча дакъе инженерно-технически болхлой ба.

Дикка уйла а яь хlара собеседовайн чакхъяьккхарах пайда боал: ладувгlараша хьинаре дакъа а лоацаш чакхъюва занятеш.

Хlана ладувгlарий вттагlа вlаштlехьоал Маркса, Энгельса, Ленина сочиненеш lомае.

Реферативни семинаре дийшачул тlехьагlа цхьаболча новкъостий безам хилар марксизма-ленинизма сайранарча университете дlахо деша. Царна юкъе бар Ибрагимова Роза Гавриловна, Калев Юрий Васильевич, Толстой Виталий Иванович, Яковлев Леонид Иванович.

Рефератай темаша чулоац тайп-тайпара дешаш. Укх дешара шера ладувгlараша кийчйир укх темаех йола рефераташ, масала «Коммунизм хьалъеча къахьегамхой депутатий советий лоархlам лакхлуш хилар», «Социалистически паччахьалкхени правай актуальни проблемаш», «Коммунизм хьалъеча советски lилма лоархlам лакхлуш хилар», иштта кхы а.

Нагахьа санна чулоацам кlоаргга болаш, безам тlагlергбалаш реферат оттаь хилча ладувгlарий а безам тlабода кlоаргагlа из йоаза а цуй керттера дешаш дуцца а. Цудухьа, рефераташ оттае докладчик кийчварал совгlа, пропагандист дешарийла ва выступленеш е а цуй хургбола оппоненташ кийчбе а.

Вакъдар аьлча, цкъаза массала дика чакхъяла занятеш, йоаца оттаьча тема чулоацам кlоаргга гучабаккха кийча хилац ладувгlараш, хlаьта а иштта моттиг нийслу яз зехарца ийха ца йозаш. Цхьабакъда, лийрдlар керттерча дакъе кхоачашде вlаштlехьоал.

Керттердар да хан-хиннахьа а шоай лоlамах а марксизма-ленинизма классикий произведенеш, политически литература lомадеш, факташтеи событешта кlоаргга анализ еш а из ховаш а ладувгlараш хилар. Цул совгlа шоаш новкъосташта хьалхашка къамьлаш деш уж lомалу ораторски искусство карадерзае.

Р. ДАВЫДОВА.

ЦХЬОАГГIА КЪАХЬЕГАШ БА

Ленински къахьегама вахте уттача Старогрозненски бурув дотта конторa коллективе дукха бригадаш я пятилетка дикагlча шера лакха къахьегама толамаш доахаш. Царна юкъе хьалха а оттарех а коммунист В. Улнако керте латта бригада.

Укх дlабахача шик беттa ах беттел дукха хlама ца эшаш бурув тохара ах шера план кхоачашъяь бригадерча бурувдетгара. Хlана цар бурув тохаш а № 57 йола Хаен-Кертера скважина. Март бетта духхьал 16 ден бригадо цига теха бурува 490 метр я. Кlаьнчехьа скважина тоха бурув 1777 метра хьачаь, проектак тоха дезар 3500 метр я.

Бурув тохара сохал лакхъяра чотах дукха реагенташ электроэнергия кхоаьй яць. Из бакъяк доладу марта 16 деннахь пачхахьалкхена кхоаль ахча 9248 сом да.

А. ТИЩЕНКО.

Вьетнама Демократически Республика. ЭКГ-4 яха советски экскаватора советски самосвалаш Куанг Ниньерача кlор боаккхача.

ВИА—ТАСС—сурт.

«СЕРДАЛО»
2-гlа-агl. 22 март. 1969 шу.

50 шу дизад Владимир Ильич Ленина инициативагlа кхоьлла дохадаь дакъа лоацаша хьалхена Кхоааглагlа Коммунистически Интернационал вlашагlделлача дийнахьа денз. Дуненa революционни болама истора чухь из дeн да шера белгалдаьннех йола [illegible] ва, иштта кхьоча [illegible] коммунистически [illegible] бахьхлоячй партена а.

[illegible] И. Марксов Ф. Энгельса Музее [illegible] выставка оттаьяй цу событина хеташ, сурташ и.

23 марта столице хьалхенарча КПСС ЦК-рча марксизм - ленинизма Институте общественни lилмий Академе, пачхарчa партийни школе вlашагllехаш йола lилмий конференция, цул боаа хьиьха дукха лоацаш хургба ялач хьалхенаго хьолсоий.

ТАСС-е газет доаханий терхано араяьннех Коминтерна 50 шу дизара хеташ, исторически lилмий кандидата И. Ксенофонтова статья.

ПРОЛЕТАРИАТО ЛОАТТАБАЬЧА КЛАССОВИ КЪОВСАМА ХЬАПХА

III Коммунистически Интернационал хьадара хоадамбоалаш йола тоаро хилар Россерча Октябрьски революцех.

Октябра ялий вlашагlа дунен тlа низ болаш айбаьла болабеннаб болхлойи къаман-кортанукъалени болам, кхьачо мехкашка хьалхиннаб коммунистически партеш. Уж 1918 шеррехьe а хьахилар Австре, Аргентине, Венгре, Германе, Голланде, [illegible] Финланде. Классовни доацаш архьаро, капитала lаьдая вlаштаравр дукха лоаттабеча къовсама [illegible] декхараш дlалехар дунен халкъашта юкъерча болхлой класса дерригa революционни низаш кхетаделга. Лаккхуш боагlар реформизм, болхлой гlуллакх хийца лидераш а болаш йолча социал-демократически теорен практикашен духьалъоттабе безам хинна деррига мехкий къахьегамхой воашал, бокъонца революционни йолча теорен практикан лоархlам. Лоаццa аьлча, дунен пролетариата тайп-тайпарча отряд низаш вlашагlтехаргдалам, цар гlулакхаш дехьам кога уlа доахаргдолам, цуй авангард деррига мехкашка lилман теорен практикацеи кийчъергболам йола дукха тешачох халкъашта юкъера коммунистически организаце вlашагlболланза цуй ца хилар истоере сатто хьалхlайна оттадаь дар. Цу тайпара вlашагlкхетара корта а [illegible] дар. [illegible] лаш яр дунен халкъашта юкъерча коммунистически организаце болх [illegible] Советски Россе. [illegible] организаце [illegible] цу [illegible] бокъонца кийчъаь яьнна яр большевикий дерригача практически гlуллакхаща, Коммунистически Интернационал вlашагlделлача Ленина lалаьмате боккхача теоретически балхаца.

Ше вlашагlделлача минуте денз, рассе къаьи моллагlча тайпара дале а, дерригача мехкий революционни пролетариата организаци, тоlадаь доахка дерригa адамаш кортанукъа дахар дукха къовсам лоаттабу организаце а хиниш дlаоттар Коминтерн. 1919 шера 2—6 марта Москве хиннача оттара хьалхарча конгресса Европа, Америка, Азе 21 мехка [illegible] тlайлар империализма бола доаински хьехам, социалистически революце [illegible] теори, хlаьта иштта буржуазии демократен пролетариата диктатуран хьакъетъяра Ленина тоаксанн конгрессе аь докладаш [illegible] дала, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама программни документаш. Оттара хьалхарча конгрессо юхь бовлийт пролетариата диктатура доаугга кlал коммунисташ идейни организационни кхетабара, цига, белгалдаьхад Ленина, «...хьалъеслий гlоналхь революционни пролетариата низаш гулдала диций хиндц коммунизм байракх...» (т. 41, агl. 274).

Коминтерн организационни вlашагlделла дальар 1920 шера аьхки В. И. Ленина кулгал а деш шиъ болх чакхйийккхача шоллагlча конгрессе. Цо хьалъоалаш дана дlига деp новкъоа ерриган а хlаъа ма аьнна йолча нуйкъах дальна, керттерча решенеш [illegible] [illegible] кердача тайпара йолча пролетарски партешта ленински идейи, тактически, организационни [illegible] [illegible] юкъеял [illegible] Мачуапара 21 условие.

Даим Коминтерна терхама юкъмоттиге лаьттал хана юкъе бечa балха, болхлой класса мугlарий цхьоагlо чlоагlъяра, капитала, реакце, империалистически lаьдалеи тlемеи lаьдала духьала, машар бахьан долаш лоаттабеча къовсаме халкъаш дола дукха адамаш кхетадара денаш.

Коминтерно чlоагlа уйла тlаьхийташ хиннай къаьмий-кортанукъален болама проблемаш кийчъяра. Иштта шоллагlча конгресса къамий - колониальни дошага хьожача хана а тlехьа хьахьалхаш а оттаьб. Бокъонцан хьакъекхад тlехьадиса [illegible] капиталистически болаха пачъьола догlаха йоа хилар. Цу денах йола ленински политика догlа а болаш, Коминтерна IV-ча конгрессо хьакхадьад империализма духьала барча цхьа фронт оттаро лозунг, къамий-революционни болхи толам баьга дунен халкъашта юкъерча пролетариатандарчем советски республикашкардарчем цхьоаньахь [illegible] хилар цу цхьаи хана белгах а дьахха.

lалаьмате боккха исторически лоархlам бола документ, дунен коммунистически болама lилмаи программа хилар 1928 шера аьхки VI-ча конгрессе тlаийцача Коминтерна программа. Цу тlа белгалдоахар, Коммунистически Интернационал ленинизме дlахо дегlайоалаьча революционни марксизма платформа тlа латташ хилар, капитализми бохаменн дунен социалистически революци котъяланзар [illegible] социалистически революце [illegible] кlезига шера доацача мехкашка [illegible] мехка а котъяла тарлуш хилар. Белгалдоахар, тlехьа тlайоагlача хана [illegible] [illegible] хlаьта иштта социализм хьалъяра форма а цхьанза ярг ца хилар. Программо хьахьекхад тlехьадиса мехкаш, капитализма стади юкъе а йоаш, социализмага дала тарлуш хилар, цхьабакъда, цу хана пролетарски диктатура пачхахьалкхенийн дунен халкъашта юкъерча болхлой болами новкъосталехи цар хьалхалонараха бокъонца рог гlертаща а еш. Программа тlа белгалъяь Коминтерно [illegible] гlулаттаж дlалахьачача [illegible] дени керттера лоархlам болаш хинна пролетарски интернационализма принципи дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама чlоагlбора [illegible].

Дунен коммунистически болама истоpe чухь [illegible] йола ха хиннай Франкерча, [illegible] Австрерча, Латински Америка [illegible] мехкашкарча къахьегамхой къовсамо [illegible] тlа къовсама керда стратегически [illegible] кийчбоа [illegible] Коминтерна VII-гlа конгресс (1935 ш.). Доал деш йолча буржуазе революции из хилийтара империалистически тlом кийчбари духьа, цу тайпара интернационально хьераш а хинна дlаоттача фашизмагара гlо лехача хьалашка хьалхарча плане а дахе хьаоттар антифашистски, юкъара демократически декхараш. Цуна дуцааденна дерригa революционни демократически низаш фашизмана духьала кхетадар VII-ча конгрессо компартешта хьалхашка оттадаь керттера декхар дар.

Дунен шоллагlа тlом болча хана Коминтерна VII-ча конгрессо кийчбаьча, дунен коммунистически болама стратегически наькъо новкъъостал дора фашизмана духьала доаттабеча къовсама ваx варгагlбахаран из йохалран. Тlом лаьттача шераша дукхагlа дилача йийбар компартеш, царех дукха яраш йоагlо йох юкъебоагlаш яр, идейни организационни гlулакха чlоагlъелар, халкьах болча дукхача нана мехъо лоархlаш сий дейиш яр.

Компартешта хьалхашка хьаьуттар тlаьтlа чоалхамегlа дола декхараш. Цу керда [illegible] цхьан центрера [illegible] компартешка кулгалде хьагlа хула [illegible] Цу тlа а компартей йоккха опыт lоаеш а дикагlа кийчъенна кадраш вlашагlкхеташ а латтар. Иштта верригa низаш [illegible] [illegible] фашизм оалаагара дени йохаярам Москва моттиг [illegible] компартешка гlоала кхача мехкий чурча гlулакхашта юкъегlерт яхаш lехача революционни пропаганда хир хоадарам.

Шийй еррига секцеша массаш [illegible] 1943 шера аьхки Коминтерн дlа [illegible] коммунистически боламера юкъа идейни бувзамаш мелдар маlан долаш [illegible] Коминтерн дlадахаро бокъонца дунига кlоачаверга аьнна нетаж ресине [illegible] лоархlамаш харц хилар. Нагахьа санна дунен моллагlа тlом болча хана дунен тlа 4,2 миллион коммунист хиннаьале, из лакхболача хана коммунистий дунен оскаре шийй мугlараштa юкъе лаьццар 20 миллион [illegible].

Коминтерна опыт — дунен берригача коммунистически болама маьхера доалатье. Цуй традицеш талаи а яхаш я демократи, къаман лоlам, машар, социализм бахьан долаш коммунистически партеша лоаттабеча къовсаме. Нагахьа санна Коминтерн дlайоаккхача хана дунен тlа 61 компарти хиннаьале, хlана 90 гарга я уж. Цар шоай мугlараштa юкъе лоац 45 миллион саг.

Тайп - тайпарча мехкашкарча коммунистий тактически программни положенеш дукхачa тайпара хилар марксистско-ленински теоре цхьоагlоннах лате. Из цхьоагlо хьахьекхай 1957 шерен 1960 шерен хиннача Московски совещание документашка, коммунистически болхлойн партей вакалий тайп-тайпарча региональни конференцей реченешка, цар съездий, партей кулгалдеча органий конференцей пленумий материалашка.

Дунен коммунистий ооамара цхьоагlо даим хьаллоацача дунен дукхагlа йолча компартеша хоадамбаллаш хьахкайкадал коммунистически болхлойн партей керда дунен халкъашта юкъера совещани гулъялза яр ца хилар, хьаллаьмар цу тайпара совещани укх шера шийй бетта гулъяра хьакъехьа ена предложени. Царна хет, дунен халкъашта юкъерча коммунистий кердача совещано дунен коммунистически болама, дерригача антиимпериалистически низий цхьоагlо чlоагlъяра новкъостал дергда, кердача хьалашка маьда революционни къовсама опыт дlахо творчески вlашагlтохьа хилга цунах хургда аьнна.

И. КСЕНОФОНТОВ,
исторически lилмий кандидат.
(ТАСС).
Москва.

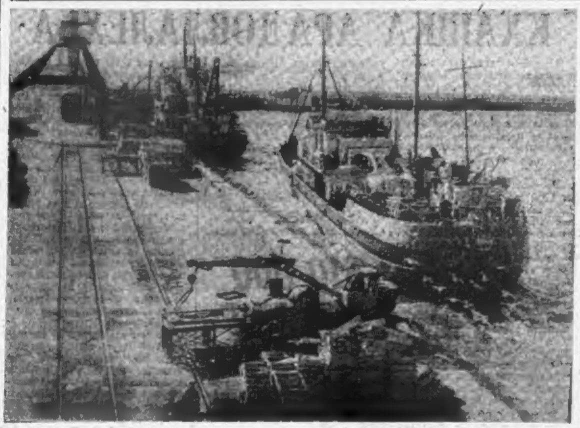

Азербайджански ССР. Гоусанински чкъьорий лушаш порт. Каспе дукхача йола порташ навигаци йолаш дlакъайла болча хана lан бетташка дерригa чкъьорий лушаш кемаш тlадоатlа моттиг я из. Астраханерча, Гурьеверча, кхача чкъьорий лушача порташкарча чкъьорий лушараша укхаза кхухь шоаш дахьа чкъьорий, каспийски дото бос бола кильки. Мехка консерви предприятешка укхазара чашиновкъа гlолла дlауx форда чура доаккха рузкъа.

Апшерона къулбеьлен ахкте вlалла а дукха ха йоацаш хьахиннача цу порта боахам чехка дегlабоагlа. Укхаза хlаьхае а цхьан дукхача тонаш муъь тlабола кемаш хьатlаьцаргдола 700 метр гаргга йола портальни линеш, портальни кранеш оттаьб, причалашта хьатlа машинаш баьлаб. Болх беш я ах автоматически оборудованена кийчъаь тара ши йола цех.

Комплекса иштта юкъе тlоргья укхаза чкъьорий кийчде йиш кулийтаргйола консерви цех, холодильни боахам, кхьйола объекташ.

Сурта тlа: Гоусанински чкъьорий лушача порта причалашка.

Н. Игнатьеван Р. Нагиевен сурт
ТАСС фотохроника.

МАЙ БЕТТА ЧОТАХ

Грозненски домостроительни комбината коллективе доаккхий социалистически декхараш тlаийцад пятилетка дикагlча шера. Уж кхоачашдара комбината участкашта, сменашта юкъе яьржача социалистически ахье хьалха латташ хьайоагlа Г. К. Шаповаленко керте латтача участка коллектив.

Город Грозне оттара дукхагlа гlишлош хьалъеча Микрорайоне къахьегаш ба уж. Дукха да цига цар дикъа а лоацаш ваха чубаха хьалдаь цlенош, берий бешамаш, ясли. Укх шера кхы а дукхагlа гlишлош хьалйе [illegible]. Цу дакъе хlара бригада, смена болх [illegible] бод [illegible] лоаттабу участка мастерашка, бригадашка. Смена чакхьялча вlашагlкхетт бригадираш, мастераш, балха тlа хьалъа латтараш. Цар цига дуйн цу дийнахь карагlдийннараш нийсденна кхоачамбоацараш, уж дlадахара керда новкъаш лех. Иштта цига белгалдоах кlоана кхоачашде деза хьалхашка латта декхараш.

Доаха толамаш лакха хилара бахьан цхьаькха а да. Участке болх беш мел йола отделочникий бригадаш аккордно — премиальни системах болх беш я. Шийй бетта йола задани кхоачашъячча е тlехкхоачашъячча бригадана баьча балхага хьежжа премеш лаьрхlа ахча тел. Из система гlишлош балхаш деча юкъейоалаялехьа эсала лелар тха болх, кlезига хулар гlишлошъераша хьанйлу баьлла [illegible], хlана хlаьта юкъера лакхлуш хlача хlара бохлечо бетта [illegible] алапи 125—130 сом да, — [illegible] бригада бригадирашa ва. Баматханова, Клименкос, мастера Мусаева, кхычар. Цул [illegible] хилара гlишлошъерий материальни безам совбаьннаб, [illegible] лакхленнад доаха къахьегама толамаш.

Доаха къахьегама толамаш лакха хиларах кхоачашбаь lац гlишлошъераш, цар дукха къахьег хьена гlишлош материалаш везха кlезигагlа йойтара. Хьактаьча басар, алиф, хьастамаш, эрдахк, кхьйола материалаш дlаяхьа [illegible] ча бригадашка дlа-эха хьожаш, зехха ца йоалийтара лаьш тlанхаьхам лоаттабу. Иштта болх барах пачхахьалкхена дукха ахча кходу.

Брак ерашца а чlоагlа къовсам лоаттабу цу участке. Нагахь бригада е балхлечо брак йойя, цуьнга майга дlадоаккхийт из кхоачамбоацар, цига баьча балхах ахча а лац цуна. Из гlулакх чlоагlа lеткъ лургlйача премена. Цудухьа шоаншара из гlалат ма дайтта гlерт хlара гlишлошъер.

Гlишлошъерий болх атта бакхара а дукха мероприятеш чакхйоах цига. Механизированни хьисапе эшачча этажа тlа массанца хьалтlалу ларкхал, иштта механизированни хьисапе кхоачашду малярий балхаш. Цул совгlа беза мухьаш хьалйеш цига балхаш деш а башенни кранаш, подъемникаш. Иштта кхы дукха мероприятеш чакхъяьхай [illegible] кулгашца ду-[illegible] балхаш дlадахара. Цар дика хинтъхой къахьегама овсарле.

Майй болх бетта дика дlадахьа тlехьбаьккхача участка гlишлошъераша доаха къахьегама толамаш лакха да. Соахка участка гlишлошъераша Микрорайоне хьалйир 514 квартира хула йолаш цlа, хlаьта Черноречье яхача новсане хьалдир 220 квартира хула дигь цlа. Укх шера кхы а лакхдаьд цар уж къахьегама толамаш. Укх деношка хьалдаь а даьккха дlалуш да 90 квартира хула цlа. Цуна тlехьа дукха ма гоаш дlадургда кхьаькха цхьа цlа. Хlанз цар хьалде долалеш да цига 129 квартира хула цlа. Белгалдаьккха дезаш да цар, хьац а дань дlаденнача цlенош дукхагlа дарам дика оценка луш дlадениналата.

Тlаийна социалистически декхараш ханаз хьалха кхоачам а деш, пятилетка дикагlча шера план 25-ча декабре кхоачашъе лерхl участка гlишлошъераша. Цу дакъе къаьстта дика къахьегаш я Баматханов Саид-lарби керте латта бригада. Январь бетта план 174 процент кхоачашйир цо, хlаьта февраль бетта задани 150 процент кхоачашйир бригадерча гlишлошъераша. Хlанз шийй бетта чотах къахьегаш я из. Цул дукха тlехьа ца лоаш хьинаре къахьегаш я Клименко Ивана кулгалду плотникий бригадеи Лоатева Никиие кулгалдеча отделочникий бригадеи. Цу кхаь бригадо доаш дешад укх шера шийй 7-ча ноябра кхачалехьа кхоачашбе.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КЕРДАДАРАШ ТЕХКАШ

Укх тlехьарча шераша чlоагlа йийла еш мехкаьттена хьайоагlача кагк. Бахача наькха дукхача цlенош боагаш го йиш я из. Цул совгlа мох доакх автомобилашта чlоагlа ешаш дола доагар. Транспорта эша доагар дахара дукха къайьега дийзад. Къаьстта дукха цу дакъе балхаш даьд Грозненски lилма-тохкама институте lилмахоша. Цар цу хьалха вай мехка оттара хьалха ГрозНИИ цхьан лаборатори хьайир цеолиташ. Цу гlулакхо вlаштlехьдаийтар дlахо чlоагlа лоархlаме мехкаьтта продукташ кийчъяр. Из хьалхара толам бар. Цхьабакъда, хlанзо кхы а доккхаи толамаш даьхад цу дакъе. Иштта араяехаш хиннача цеолитех кlезиг-дукха лоабат уш бар. Из уш хилар чlоагlа lеткъар цун дикала. Цу гlулакха дукха уйла йир лаборатори Мирский Яков Вольфович керте латтача коллективо. Дlадоладелар лоабат на уш цlена цеолиташ арахецара дола тохкама балхаш.

Цу дакъе деш дола тохкама балхаш хьалхарча юкъайгlа мела долар. Кест-кеста хуйлаш [illegible], дlакъеетадара хан, дукха хаман йоайоа лаборатори балхлоша шоашта карагlаьнначех хьахулар фуд хьажам. Цхьабакъда, хьалхарча юкъегlах хьахулаш хиннар цар са тедеш дацар.

1963 шера Грозненски мехкаьтта институт чуих а [illegible] цу лаборатори балха ера къоьа специалист Александрова Ирина. Лакхе дийца доархlаде деш кхоастадара иоп. Мирскеча дукха хьахьайтар цо. Цу хиннe вlаштlехьаьлар лаборатори чакхъаца хин гранц цlена цеолиташ хьае. Цхьабакъда, иох кхоачамбаь lо дагабацар lилмахой. Дукха ха халлехьа дукхачча боаренe лаборатори арахеца йоалелар цхьакха хlама уш йоаша цеолиташ. Хlанз лаборатори арахийца а цо lеш крекинг-заводе а арахец из. Вай мехкара ерригa газопроводаш хlанз яц аьнна цу продукташ lалаьмате Грозне.

Лаборатори кийчъяь продукци кхоайе йlаьхий я. Царех адсорбентех санна найла айберга кхоачал йокъа а еш цlенъеча, тайп-тайпара продукташ кийчъеча. Цlена доацача бензинах хье йиш а балонеш кхацаш хьеш йола материал. Из мероприяти чакхйоаккхаргъа цу продукта новкъосталца.

Укх деношка институте кхоачамдеш а дукха балхаш да. lилмакона кийчъеш я СССР lилма бокъона карагlдийнарий выставкe дохьийта дикагlйола экспонаташ. Цу выставке дlахьокха дукха дика хlамаш карагlдийнах институтa коллективана. Хинец мехкаьтта чакхдоахачен павильоне дlайовзийташ хургъя институто кийчъаь цеолиташ. Цунца иштта институтa коллектив кийчлуш я Дунен халкъашта юкъерча выставке дакъа лацара а. Цига ахьийта хьакъоастале 11 экспонат. Царех ма а я вай дlахо юкъергьар.

Лакха дикал йола парафин арахецара технологи кийчъеча институтех вай мехка керттерчарех лоархlаш я ГрозНИИ. Цу дакъе дукха балхаш ду институтa lилмахоша В. И. Ленина цlерагlа Грозненски мехкаьтта чакхдоахача завода мехкаьтта чакхдоахараша. Цар шоайла чlоагlа бувзам лоаттабу. Из хьахьекх укх масалаша. Дlадахача шера дукха мероприятеш чакхъяьхар цар цу заводе арахеца парафин дукхагlа хилийтара. Уж мероприятеш чакхъяхарах совнен капитальни вложенеш дlа ца а йохийташ, арахеца парафин кхоза дукхагlа хилар. Цу парафина дикал лакха я. Из бахьан долаш зоазол арахьарча пкийтее мехка дlахьхоч из продукци.

Дlахо а парафина дикал лакхъяра цахадлаш балхаш деш я институтa коллектив. Цуна керте латт химе lилмай кандидат Богданов Николай Филиппович. Шоашта хьалхашка латтача декхарех дика доархlар из коллективо.

Хlанзарча хано пахадлаш вlаьрех парафина дикал лакхъяр, хlана аьлча цох дукхахачтьа пайда эцаш. Парафинах хьала синтетически хьаьна кислоташ, хlаьта шийй аргlагlа царех хьаю моющи средствош. Чlоагlа пайда эц парафинах медицине, кхачан промышленносте, кхычахьа. Институтa lилмахой дог тийша ба Дунен халкъашта юкъерча «Химия-70» яхача выставке доагlаш дола дакъа парафина лоацаргдолара. Иштта чlоагlа лоархlаме я мехкаьтта чакхдоахараштa синтетически хьаьна кислоташ хьаяра метод а. Цу методах lалаьмате дукха компоненташ кхое йиш я.

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца накъабахара мехкаьтта чакхдоахачен химен предприятешка кхыдоза кердадараш юкъелалъяра дlахо кхы а дукхагlа техкаш балхаш де лерхl институте lилмахоша.

А. ЧЕБУШЕВ,
[illegible].

Ермоловски элеваторера кийчдаь фу вай мехка дуккхача боахамашка дIакхуьй. «Дукха хуьй ингара фу вай республика бахамашка. Дукха балхаш ду хIанз кига боахамашта дика фу кийчдара. Къьастта дукха да пар де дезаш хIанз хьажкIий фу цIенлара.

СУРТА ТIА: техник-нормировщик С. Варасв, лаборанткаторд II. Умхановайгзоа кхьхетамхоьта аиайе дахара дашшн ащам ва.»

М. Паиева сурт.

БIАЬСТАН БАЛХАШТА КИЙЧДЕННАД

ДIадахача шера дика кхаьхий гар Наурски района боахамашкарча механизаторашa. Юртбоахама культурой хьувкъам лакхбеш толамца тIехкхоачанидир тIайийна лакхара социалистически декхарaш.

Юртбоахама кхаьхетамхошт кхалхашка укх шера коммунистически парте оттадьча кердача декхарaш кхы а лакхбу, белхаш. Района боахамий кхаш леладераш кийча ба соахкарчул кхы а дуккаIа укх шера хлат даккха.

ЛертIа вIаштIехьдаьккхад тха района хьалашка керттерча ревервах бiаза лайда эцалга. Из хий дехилга да. Харiпаш ца заьхаш управлене боахамаша 1200 гектара тIа дIадийнача хлата хий техад.

МеханизаторIаша аггара хьалха дьар, — ханнахьех дикен ремонт дь кийчон линейка тIа отталый юртбоахама инвентарь. Советски Эскарен тIема - Форда Флешн денга юртбоахама техникама ремонт дь аккхара тIанийца социалистически декхарaш хаммахьа кхоачашдаьд.

Техосмотр йалаш баьча техникех тучадаьлар бIаьстан кхалгварча балхашка арахь эза техникен инвентарх дикача хьала тIа йолга. Ииттa Ленина цIерагIча колхозе деррига маккаш кийча да. Кийчон линейка тIа отталый хлат дIакуэ 40 сеалка, 41 культиватор, 7 лущильник, кхыйола инвентарь. «Терский» совхозе дика латт техникакех юртбоахама инвентарах ремонт яра гIулакх.

Юртбоахама машинаш тоаьл бIаьстан кхашкарча балхашта кийча ба «Россия», «Красное Знамя» яхача колхозий механизаторaш. Техника кийча хилархъ рапорт делар цар 23 февраль тIакхоачаш. Юртбоахама машинашта ремонт яра къаьстта боккха терман тIабакхийтар «Россия» колхоза шоллагIча тракторно - полеводчески бригада бригадира В. Н. Абакумова, «Красное Знамя» яхача колхоза шоллагIча бригада бригадира Н. Г. Кучурука. Ремонт яьча техникага хьожаш хиннача комиссе кхоачамбоацарех цхьаккха хIама белгалдаккханзар.

Тракторашта ремонт яра планаш дуккха тIехкхоачашъеш хьабегIа района боахамий механизаторaш. 1968 шера йиъллагIчен 1969 шера хьалхарчен квартaлашка ремонт е езаш 146 трактор яр, хIаьта хIанз ремонт дь хьнар 176 трактор я. Цхьабакъда укхаза белгалдаккха безам ба «Сельхозтехника» республиканcки объединене ноккъостал ца дар. Агротехнически хана бIаьстан балхаш чакхдахара гусеничный барайтта комплект, пальний баркI комплект эш тхона. Бакъда, хIанз а кхоачашьйина тха «Сельхозтехника» объединене.

Укх шера бекхачa леархIаме хургва хий дуллъга. ДДА-100М ворхI, ДДН-45 яха ткъаь вурийтта легIаш хьесапе хий детта установка я тха боахамий долахьа. Ткъо насоси станци я. Хий дилара болх дика вIаштIехьбоаккхе цу техникаша дукхача лаьтта хий дилла низ кхоачаргба. Хий дала сангараш яа йиш йоацаш дукха даьлар да тха. Цу кхашка харжаш да дахаш хий дилла цхьайтта агрегат я. Цу хьесапе укх шера низ эзар гектара тIа хий дилла дага ба кхаш леладераш. «Терский» совхозо латта хий дехка ер шоллагIа му да. Из метод дика хилар гуш да.

БIаьстан балхаш доладеннача хана тракторех бiаза пайда эцара боккхача леархIаме да дика кийчбаь механизаторaш хилар. Укх деношка Балиновски профтехучилище яьккха варгва 32 тракторист. «Терский» совхозе бъь бетта йола курсаш чакхйоалаш латт. Совхоза тракторaш тIа хоргва хоала 25 тракторист. Цу кадраша торе хулийтаргья тракторашка шиш сменах болх байта.

Боккха терман тIабеллийр боахамий инженераш болх беча хана машинно - тракторни парка технически гIулакх дара. Тракторашта гIулакх деш хургба мастераш - наладчикаш.

Кхаьаь длат доа ... деш, чуэцара еррига комбайнаш гермически хьайла хургья.

Укх шера длат дукхагIа даккхара эшаш йола торочаш йолаш я района механизаторашка, царех боахе пайда бiаза лоацита кхалхашка латта декхараш толамца кхоачаидара шоаех бIубенна къахьегам ба кхаш леладераш.

М. ТОЛОКОННИКОВ,

Наурски юртбоахама районан производственни управленен керттера инженер.

ТХОАЙ КЪОНАЧА ГОРОДА...

ХIанзалца санна мел хиначу йоалаш бац Назрапера баьцадараш леладераш: къоначa городе Назране хьалкхийнаш болхлой кхьс. Арахьара хьагIа а кхухьаш, новкъа дIа-хьа еттал телхахьчарел дикагIа я балхлойта шоай хьаьнача лаьтта хьалинга нерда помидорaш, нарсаш, кабуц, сон.

Фу ду тха боахамо укх шера из бехктоккхаме декхар кхоачашдара? Хьалхагiа тIа совхоза Ахьте-Юртарчен Наьсар-Кертерчен отделенешка баьцадараш леладу шиъ бригада яр. КIезига найда бозаь цар хIанзалца совхоза.

Укх шарие я бригада шIоаьнгIа а ... баьцадараш ... Наьсар-Кертерча отделене 192 гектар лаьтта а долаш.

Географега дийлача чIоагIа дикача моттиге да укх лаьтташ. 800 метр мара гаьна доацаш боахама юхе гIолла Алханчуртски канал лодь. Канала чура хий хьадила баьнна дукха ха я, бакъда хIанзалца ецьа хинная из хьауха сангар: уйла тIахьийта цу хих пайда эца карагIдаьннадац бригадий дIаьшгача коллективашта. Цу тIа бокъо кIезига хиннаь цар. Техника, кхыйола хIама йишача тракторни бригадашка дехар де аха безаш хиннаб баьцадараш леладераш. ХIаьта хоаш ца хий мел эзь яь цар юханерайт, къаьстта балхаш сиденнача хана. Цу хана мара-м баьцадараш леладерашта а мича эш цар ноккъостал...

ХIанз кхача тайпара ца гIулакх. Тха боахама хьенал ма эша трактораш, тIехьаьжа инвентара. Тха тхоай а хIанз тракторни парк. Цуна кулгалдеш ва механик Балоев Берса. Техника кийча я бIаьстан балхашта.

Дика тхона кхоачаш бергбоаш дождевальни установка я тха. ХIаьта а аха дукхагIа йолча хана харшашка гIолла хьауха хий «мелздереда» тхоай баьцадараштага. Мах кIезигагIа тIоргба цу балхага, нохарца харшаш даха мара дезац, дIайийнача хIаман оаха тIа дола хий цIена хургда: хьалтта юкъе гIолла чакх а даьнна «литтачул» тIехьагIа мара кхачац из дунна тIа, цу гIулакхо кIезигдерда баьцадарашта хула длардараш.

ХIанзалца севооборот яхь тIаьна башта терналъеш бащар укхаза. ХIана из системa вIаштIехьъьаккхал. ВIалла ца йийна культураш дIае ВерхI оаха укхаза, уж а укхаара цхьабараш на бата сальмареаькх, хорсамаш, сибил, столови бураклаш, тайп-тайпара баьцаш. Боккха пайда хургба цар боахама.

80 гектар санна бош а тха. Царех 26 гектара тIера ораш сон душ я, вокхаш къона я. ХIана уж гаьнаш йоIаш, гонахьа цIенъеш ба тха болхлой. ЧIоагIа пайдане да март чакхбоалалия (гаьнкий сихальяш чуь гIолла сон дIа-тьа аха йолаелча) царна хий тоалар. ХIана из болх бе кийчбеннаб тха хий деттараш.

Рассада гIа ... я. Дукха ха я аггара чIоагIагIа оаца биотоплинов (пхьак), дика лаьтта хьадена.

Мел баьцадараш, сон хургба оаха Назранерча боахамаш укх шера? 4040 центнер кабуц, помидорaш, нарсаш... 700 центнер гаргга Iаьхаш, кхораш кхьбоаш сон. Хьалха укхаза кхоьлчудл шоргаь, кхоаха дукхагIа я уж.

ТIехьале дика йоалаш ба тха къона боахам. Укх шера хоарасчетах болх бе долалургва тхо. Тха боахам дегIабоалабара къаьстта терхам тIабахийта гIолхш оа тха совхоза керттера агроном вор. Га... цу цIе. Тхо цун тIехьа да уж.

А. УМАХОВ,

Назранерча «Назрановский» совхоза баьцадараш леладеш бригадира звеньевода.

Таджикски ССР. Вахшски аттагIа бIаьстта хьаняй. Кланика хьаняй культураш дIакхи эттара хьалхара этрегаташ. Курган - Тюбински района Ленина ордена санача Куйбышева цIерагIча совхоза - техникума ахархой хьайбанита новнача доккхьара ... Сурт тIа: ... совхоза - техникуме.

В. Стечишена сурт.

ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЕВРОПА ХАЛКЪИЙ ХЬАШТАШТА

СОФИЯ. Болатеха арахьаккхача Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений Политически консультативни комитета Совещане коммюникеви Совещание дакъа лоацаш хиннарaша деррига европейски мехкашна дахача кхайкхаралли чIоагIа терхам тIабахийтаб болгарски общественосто. Уж документаш радио чул телевидене гIоллен хьакхайкадаьд, обозревателашa дахьхаз будапештски решенеш кхоачашъярах Европера атмосфера тоалр йургхилар, деррига дунен тIа машар оттабара новкъостал деш хилар белгала а доаккхай.

Шоай исторически декхара тешаш йолча ворхI пачхьалкхене юха а торжественно тIакьех доаш дала доаденаш уж доадо йиш йоалаш хилари деррадша, дика клинат оттаpa, европейски къорадаьле IалащIьяра, яхаш яду «Отечествен фронт» яхача газето.

Совещане, решенешка цуьна юкъе дакъа лоацар барай дика хоIаш хьахойт, бакъдергдоаш тешаш цу цар машар безача реалистически политикаш. Европах кхьбаттара бокъонаш йолча къамаша вIаши берката гIулакхаш леладара континент, дуьцар вIаши доацаш хилар а деррига дунен тIа машар а чIоагIбара фактор е вакъьей лаккхуш бола йоаш хьалъьокх.

УЛАН-БАТОР. Халкъашта юкъера машар чIоагIбара гIулакха дунен халкъашта юкъе боккха доархIам бола событи я аьлар «Унэн» яхача газето Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений Политически консультативни комитета Совещанех.

Газето боккха доархIам бу Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений кхайкара тIа европейски кхерамалени наьаре вIаши гIулакхаш леладарех дешаш дувцара европейски юкъара совещани гулъе яьнна дьча предложене.

Монгольски халкъо дайтала дуьц из лоархIаме документ, дунен халкъий вахара IалашIате боккха лоархIам бола дешаш цо хьадеш санна а ворхI.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений Политически консультативни комитета Совещани боккха политически событи я, аьнна белгалдоаккх газето.

«Машара гIулакх лоралар дуьхь» аьнна керте а ... газето хьакхарча оагIон тIа арахьай Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений Политически консультативни комитета коммюнике кхайкаралел йиша тексташ.

ЛОНДОН. Будапештe тIайийнача деррига европейски мехкашка баьча кхайкарала тIа йола Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений предложенеш миллионаш болча англичанашта ца оашара я, — яхаш яду «Морнинг стар» яхача газето.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений правительствоаша «дагалохийт тхона Европа бIарчча цаI лерхIа езаш хилар а дунен шоллагIа тIом чакхбаьннечул тIехьагIа европейски мехкаш нихьь а цхъа переговорий истола гонахьа вIашагIкхийтта ца хилар аъ», яхаш белгалдоаккх газето.

Иштта йола Совещани гулъяра йиш хулийтаргъяр тIема группировкаш а ль, Европа екъаенна хилар дIадоаккхаргдолча вугаргвола наькъашна средствани дахa, яхаш белгалдоаккх газето.

«Социалистически мехкаша даь кхайкарал англейски правительства тIа ца эцаш дита йиш яц. Цох англейски халкъа йоза катастрофа хургъяр, вIалла из ца хиннча а сихдаь гера хьадеш хиларех Европа йийкъа хиларех халонаш токхаш латтача», йоах «Морнинг стар».

ПАРИЖ. Европейски кхерамаленаш дешаш дувцара европейски юкъара Совещани яра тIахьехаш Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенаша деш доаш кхайкара Европа деррига халкъий хьаштаца майххара да, яхаш яду «Юманите» яхача газета редакционни статья тIа Ив Морис.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацаш йолча пачхьалкхенаша деча кхайкарало тIема группировкаш дIа а яьха, цар метта европейски кхерамзаллен системa хьалра бола цаI мара боаца ноккъост хьахьокх, яхаш белгалдоаккх политически обозревателa. Европе тIема группировкаш хилар хьалийдIабахача дунен цкъна а тIемo дахчул доккхагIа зен дулаш дергIдаа тIом хилара арена вай континентах ергIола кхерам тIатоссаш да. Иштта йола конфликт хилара эша дика тьалаш хьахулийт Бонна политико, цун территориальни притязанешa, ерригача Германе викал хила цун болча безамо, ядерни гера бе лолла гIерташ цо хиларо, Малхбузен Берлина цо еча провокацешa.

(ТАСС).

МАШАРА КХЕРАМЕ ПРОВОКАЦЕШ

СОФИЯ. (ТАСС). Болгарски газеташа оагIоалца харцахь советски доазонцара китайски провокацеш.

«Народна армия» яхача газето шай передовой статья тIа яьду: Бонне а, Вашингтоне а, Тайване а империалисташ гIаддбахa ба, шоай хIане дола а тIехьагIа хургдола а пайдаш лерхI цар. Цхьабакъда, деррига дунен тIара коммунисташ, машар беза нах чIоагIа эгIабаьха ба. Толдамый пролетарски интернационализма принципаш. Кхетам боацачо мара лоархIаргдац бекъан а боалаш Ленина доалаша тоаа тур айде нетарадедаш.

«Кооперативно село» яхача газето редакционни комментаре тIа йоах, маоистий претензеш тешал ду аьха националини шовинизма хьалхашо СССР халкъаштен китайски халкъан юкъе хийрал оттадар дукха, Китае къоастаде дехаш эттача ярача дешаш гIара бахача дакъа уйла якхара. Шеко хилац ... ир цу нитта йола политика бахьан доаш бiаза бехктоккхаш Китае доал дерий хилара.

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Маоистий политика деррига дунена кхерам а, коммунистически партешна вIаши гIулакхаш леладара новкъарло е гIерт уж, яхаш яду «Кансан уутисет» яхача газета.

Уссури яхача хи тIа еттача конфликтах пайда а ийбеш, китайски кулгалхой гIерт шоай мехка чурча халонаш тIара халкъа уйла тIеравдакха.

«Кансан уутисет» яхача газето йоах ца лоархIаш дита йиш яц китайски кулгалхой провокацеш кхераме хилар. Цо белгалдоаккх дунен коммунистически балата цхьоагIо чIоагIъяккха аргбоацаш хилар.

МАЛХБУЗЕН БЕРЛИН. (ТАСС). Маоистий советско - китайски доазонца дь провокацеш социализмий коммунизман гIулакх доххар да, йоах «Ди варзхайт» яхача газета редакционни статья тIа. «Социализма дунен системa, дунен халкъашта юкъерча коммунистически балхлой болашa пхьоагIо йолье лерхIаш ен а уж провокацеш», — яхаш белгалдоаккх газето.

Советски пограничникаш латтар дIаьхха хинна хIама лерхIа. Йиш йолаш дац, яхаш белгалдоаккх «Ди варзхайта». Боннски милитаристаш рееваншисташ шоай кхераме политика гера Малхбузен Берлинах хьархIача а деррига законаш а тейхIадеш нитта цар провокацеш хордий харжаш дьча а хана йир уж.

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). Советски китайски доазон тIа вIашагIкхетам а хинна дIаргхача китайски кулгалхой экспансионизма бахьанех ма да «чурча политико хинна дукха йола талхарош: «боахагIа баккларь», «халкъа коммунаш», кустарни производство индустриализаци, экономически деггIаахар ... къайлдаьха гIертнага», яхаш яду Бельгийски социалистически парте «Пепль» яхача газето.

Наьха терхам тIерабоаккхаргбола средствани хьалдина оашата чIоагIа хаду Китае, йоах цо тIа.

ДЕЛИ. (ТАСС). «Советски Союзo хьаьдаь йийер Китайнерча доазон тIа хинна доа. СССР китайски территоренa тIатIортартьяар, хIана аьча массанена хоаш да советски наха мел доккха новкъостал дир Китайна дуи промышленни потенциал дегIабоалечa», — яхаш яду «Хиндустан» яхача газето Дамански яхача гIайрен тIа хиннача китайски провокацех лаьца.

Китайски кулгалхоша советски территорена тIатIар вIашагIлацарь Малхбузен Берлина дош еннача хана, яхаш белгалдоаккх газето. Советски Союза дуьхьала тIа провокацейн из гонана хьалра кампанеи паьнъаьц китайски лидераш гIерт шоай пошиташ чIоагIъе а лакхлуча чурча вIашдухьалений процесс махсоне а, йоах «Хиндустан».

«Вагахь оаша китайски кулгалхоша советски территоре тIа е а бер хьайоанаккхьдургьа мара, из, уж чIоагIа ... », яхаш яду газето.

САНТЬЯГО. (ТАСС). Шоай провокацешка гIулакхашка китайски кулгалхой ирбу дунен тIара кхохкам, яхаш яду «Сигло» яхачa газете шай передовой статьe тIа.

Антисоветски высступленешца йоах, дIахо статье тIа, американски империализмий аттагIа халкъа духьалар шуй агрессивни гIудаккаш сихдаьча. Наравлe IарБай гореланттеш мотанттеш духьала дIахо а тIом бечa. Малхбузен Германе реваншисташ ГДР-а духьал керпо провокацеш еча наь.

Империализмаша духьалара керттера чIоагIало йолча Советски Союза духьал КПК-а кулгалхоша йоалаьча цIай IоухийтаIш еча провокацеш Iарьвино доккха дулам ду вай хинарча социалистически балама, империализмий духьал цо доаттабеча къовсамерча хьаьгIоиша, — яхаш белгалдоаккх «Сигло», — Из доастагIал дола гIулакх шедаоча социалистически мехкашта, ерригача коммунистически партешта духьал а лерина да».

Сурт тIа: [illegible]

Ю. Ниженко сурт, ТАСС фотохроника.

ДОШ ЧIОАГIА ДА

Тха боахама механизаторашй йоккха опыт Iоалъй техниках бiаза пайда эцара. Царех ба трактористаш Байдахов Николай, Берсанов Iасолт, бригадираш Реутов Константин, Денисов Николай, кхыбараш. Бакъда, шоашта хоачех кхоачам беш бац уж.

БIаьстан кхашкара балхаш дIадоладеннача хана дукха моттигаш хийслора кадраш тоьаш ца хиларах трактораш сайца латташ. Укх шера цу тайпара гIулакх нийслургдац. Гусенични трактораш тIа болх бе шишшен, хIаьта колесни хIара шин трактора тIа кхоккхем механизатор ва тха боахаме. Цул соагIа кхы а механизаторий кадраш кийчъеш да тхо. Ала деза тха механизатораш хьалха дена болх а баь йоккха говзал йолаш болга.

БIаьстан балхашта лертIа кийчо яра, техникех кхахьегама оапарле дакъа йолаш пайда эцара доккха новкъостал де доагIа «Сельхозтехника» объединене я. Объединене специалисташ декхарийла ба юртбоахама производствени управленешта юртбоахама техникех, инвентарех пайда эцара рекомендацеш тела. Хьаьа управленешa шоай аргIашна боахамашта уж рекомендацеш.

Тха боахаме хIара шера дукхагIа хул-юртбоахама техника, инвентарь. Масала 1967-ча шера хIара тракторо дь кIаьда оахаш 380 гектар мара дацар, дIадахача шера из цифра 485-га кхаччалца даккхьелар. Из вIаштIехьдаьллар тха техникашa гIулакх дара хьалха латта опыт балха юкъе йоалорах. Иштта, техникашa гIулакх дара балхаш мастерий - наладчикий хай звеньера, ду тха боахаме соахка дело. Цу гIулакхо торе хулийт тракторни парка болх бара хьалаш айде, тоаде, хIаьта иштта дувзаденна лакхлу къахьегама оапарле а. Масала, цхьан сменах болх бича дIаьдлу тракторист, хIаьта трактора цхьаьна гIулакхаш ца эший. Цудухьа тракторасте тессе дуьт уж. ХIаьта шоллагIча дийнаьа из боккха аралькхача де дезаш хулар уж балхаш. ХIана гIулакх кхьча тайпара да. Цхьан сменах болх бъь яьнача трактора эша технически гIулакхаш кхоачашду наладчикаша. Трактористаша са а лоI, хIаьта техника къахьегама оапарле лакх а лу. Из гIулакх укх шера даь а тоаргда оаха.

Хьалхе а дена чIоагIа терхам ба тха механизаторaша техника, юртбоахама инвентарь ший хаьнехьа кийчъяра а. Из бахьан долаш гуйран - Iаь замалахьа тракторашта ремонт яра план ткъаь кхоачагIа феврале кхоачашъь дьлар тхо. Бакъда, цу тIа хадийтандар ремонти балхаш. ХIанзале план тIехкхоачаш а еш, 37 трактор тоаьй тха механизаторaша. Масех дийнахьа дIйдолалургдоча бIаьстан балхашта дика накъабаькхаб тха тракторно-полеводчески бригадий къахьегамхой. ХIанзале тоаьл хьиннай аггара хьалха оааргIола инвентара: сеялкаш, лущильникаш, культиваторaш, кхыйола инвентарь.

ХIанз боккха терхам тIабохийт оаха бIаьсти юртгIола культураш агротехника бокъонаша дIа ца деттара цхьа дIайийна хара.

Укх шера Iалашо эулам дарах дукха хлат дайндар тха боахаме. Цудухьа лаьрххIа йола агротехнически мероприятеш безаьальйй оаха: хIанз а деррига довназ дола хлат «дийнде», планаш соагIа 80 гектара тIа дуге, 300 гектара тIа хьажкIашн дIае, аьцна оахош денна леш кхоачашде.

Цхьан дешапа аьла бIаьстан кхашкарча балхашта на йоагIа кийчо яь оаха. Цу гIулакхо торе хулийтаргья юртбоахама культураш кхехра оахош денна дош дола ца де.

В. ИЛЬИН,

Гудермесски района «Дружба» совхоза керттера инженер.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

Грозненски А. Шерипова цIерагIча нефтемаслозавода коллективо къаьстта дика къахьег укх март бетта. Бетта план 102 процент кхоачашъеш хьайоагIа из. Квартала план хьанал хьалха кхоачашъяра яхье яьннача установкашта юкъе хьалхе латт Т. В. Летковская нерте латтача № 18 йолча установка коллектив. Укх бетта хьалхарча 18 ден заьний 108 процент кхоачашъьяь цо. Планал соагIа арахийна продукци сонраш ... я. Иштта къахьегаш я Т. Е. Сергеев нерте латтача цхьоалагIча цеха коллектив а. Бетта план 104 процент кхоачашъеш хьайоагIа цо.

В. ГОРБАЧЕВА,

тха штатe йоаца корр.

Крыме аттара йоккхагIа я Симферопольски района «Гвардейский» совхоза теплични комбинат. ХIара шера укхаза хьалкхею бIаьа тоннаш варсаш, помидораш, кхыдола буц.

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагI, 22 март, 1969 шу.

ШОАТТДЕН ОАГIУВ

Вольшерча Заводаш хIанц [illegible] Ленинна [illegible] В. И. Ленин.
Залепане, 1914 шераре лаьцна. ТАСС фотохроника.

ЯНДИЕВ Жамалдин.

ЛЕНИНГА

Халонах, Iазапах ца кхераш,
Iа дуьнен хало эзар.
Вахара хьарцонца къуьсаш,
Iа миссай боькъо мэккхар,
Сийдола Ленин.
Хозача бIаьсте лаьтта санна,
Iа вахар сийрдалвьккхар.
Доьшуш маьхо боча бIарг санна,

Iа къачуш бIарг бувабар,
Сийдола Ленин.
Лаьттан букъа тIа хьо ваь
хилар
Массача адамий ираз да.
Хьа багар дорIаш хинар
Дохкала дуьнен тIехье хІ
Сийдола, Ленин.

ХАМХОЕВ Ахьмад

ЛЕНИН

Ленин. Из ва вахьа дег чу
Iалман кIоарге йоссалар.
Дай къе баьхкача доамашка
ПаргIатон оаз кхачийзар.
Ленин. Из ва дуьнен адамашна
Везаш шийх хурал ер,
Вахар, ираз, машар кхайкош
Массаз хьалха латташ вар
Ленин. Из ва бIаьстен эзза
Вай дай мехка ахетийтад,

Сагала лаьтта, седкъашта хоза
Массаз вайна хулаш вар.
Ленин. Из ва хьехам телаш
Массаз дукъал латташ вар.
Коммунизме гIирда никъ беш
Вайна хьалха водаш вар.
Ленин. Из ва мехка лаьтта
Iаьржа бийса йоаллар
Къобарашта доала этта
Ший сийрда лир доаржадар.

ОСМИЕВ Хьамит

ВАХАР

Балгалдаьнна ха-да доаццаш,
Цхьанкхла хьал боараш
боаццаш,
ДIаьха хул из цхьадоа вахар,
Дуне миссал дIаьха хул, —
Шийна кираIдаьнна дикаш
ТIехьенашка дIа а кхоачаш,
Дег каминьоша долаш ваьхар
БIаьшерашка ваьаш хул.

Ваьхаа ала хIама доацаш,
Цхьа вхьагIат а дIаьха доацаш,
Лоаца хул из цхьадоа вахар,
Дай ва хала йоаца хул, —
Наха йоалаш гIойле боацаш,
ГIийла шийна са а доахаш,
Аьхха шийна яхаш ваьхар
Боара отташ хьа аялуш хул.

ПАЙДАНЕ ХЬЕХАМАШ

КЪАЛТАЖЦА...

Мукх цо дуача болатах ний шун металлически пхьегIа. Бехьде, хана йIовкаьлла бьадiйирта а цхьалраш атта мукхьюаш а хила тарлу. Фу де даза уж даим къаьга хургIолаш! Цкъа-дала металлически пхьегIа даим оцъа воле. НагIалье сенна дIаьмнга Iаттилг хула дукхъие йолаенмена пхьегIах из сихта дIаьнкка, хIана аьрча дукха хе ялалe гург доал. ХIаьта мукхъа йолаенна пхьегIа гендарий даьлтала а фатаганел йошаль пробка хьакхача дIайоал. Парафинаца цIенъе мaгаргъя цхьайола металлически пхьегIа. МоллагIа хьошмар е хьакха тIанха пешка тIа Iотlахьекка йовзаь кIай металлически шьегIа цIанкка а мукх мьаргъяш.

Дуа туз тава кIай кIорам хьенакIча къаг бордиъаенца атта электрически аьца.

Нивель деппиха хIамаьгIа цхьола мукхьюаш хул. МоллагIа хьоьиел а хьакца шн ди даккийта деза. Цул тIехьагIа шн ди даьича нашатырни спиртаз йоаша пакхак хьахха еза.

Цхьайолча хана ванныш е ташенны этгIаш хул. ВIалла хала дац цу тайпара харщаш дIакхоела. Пов хьисапе коачада дахчан кIой царек хьежхана «порошокаца» eIaшаргIазду. Из дика дыгъдеаннача гIолла цунца ткхонии а ванах а даьнна харшаш дIакхоаьна. Сахьмина смесь урсаца дIайоашах.

Корий рамашта басар хьошама хана кхагзах басар дIалетаргдаш, нагахь санна царех ункус хьокпе.

• • •

Истола тIа туяса клеенка этгIаргъяц, нагахь санна юкъ-юкъе цох укусуи растительни дьттем eIaшагIъздаь смесь хьакха. Клеенках хинна хьаьна Iатташ топпарат даь худар хьенчача дIайоал. Саьпен содон хьакха магаргдаш клеенкаш.

• • •

Истола, гIанда е кресла магаргта кIарха маьцо эцав хьатIалотадена уж тата а, доацаш дIа-хьа дала бише хургья, уйнашть сокаш а доахаргдац.

Два хIама хийчаяа хилча чIовгIа аьттув болаш я кIала пхьегIа. Бахьда, хийидань деьккнул тIехьагIа цу чу из дукха ца латтийтача бекъалъа да. Масала борщ, берхIолла дакка баьцдовраш, нашиннин кабуц, кисель, джем, морс, хьудар кIала пхьегIа чу дитича чам а бас а байна хул.

Из тайпа пхьегIа сапа а гергеца а тоахаш дIайахна зала йолла ома «Мопиня», «Блеск», «Чистопоаь» яхача пастаца цIенъе мегаргьа кIала пхьегIа, бахьда саьда а нашатырни спирт техача хила йодла магаргьац хIана аьрча пхьегIа тахх, Iаьрик а аха хIаман пайдана йоацача йоал.

СПОРТ

ШАШКАШ

«Спартак» обществa Россе хьалхара моттиг яккхара яхьаш дIайолаенна укх денош республиканский шахматни клубе. Цига дакъа лоацаш ба Горькера, Ленинграде, Ростовера, Пермера, Рязанера, Нохчи-Гlалгlайчера шашкисташ. Дика лоаз яхваншка грознейн спорта мастерашна кандидат Б. Никитин. Горькерча Л. Портнойцен Пермерча Н. Буровнек цхьана яхье тьалла ва из. Шашпарски системах лоаз шашистай.

ВОЛЕЙБОЛ

Волейболах лоазаш Россе хьалхара моттиг яккхра финальни яхьаш хилар дукха ха лоацаш город Рязане. Цига яхар «Урожай» обществa Нохч - ГIалгIай совета сборни кочакла а. Цига кхоалагIа моттиг кхаьчар вай волейболисташка.

О. НИКОЛАЕВ.

ЛОРАДЕ ТУРПАЛИЙ СИЙ

Нохч-ГIалгIайчен истори культурaн, тIема а къахьегама а сийлен Iалашwате дукха памятникаш да. Из къамат доалаьде а, Советски Iаьдал доаккхаш дорадена байнача советски тIемакой турпал гIулакхаш дагадохийт вар. Уж памятникаш дикагIа лорадеш лораде, кIоарета Iомаде, вай республике баьча наха юкъе шорра дIадовзийта деза.

Аьхха историко-революционни, къахьегаме тIемен сийлен 170 сооцIа памятникаш да Нохч-ГIалгIайчене. Къаьстта дукха да уж граждански Сийдахь-боакха ДайМехкен тIемаш лаьттача районашка. Наурски, Шелковской, МалгIобека, Сунженски, Назрановски районашка алхIа векарий памятникашка дIадовина ваьли 5 лоар сооцIа саг. НохстагIалеца ба тIом дагабохийтан йола моттигаш, векарий кашаш, памятникаш да Грозненски, Шелковской, Сунженски, кхиччача кхыча районашка.

Октябра 50 шу дизара хийтедла хьаьтехьа КПСС ЦК-ас баьча соцам тIа йоах:

«Сийлахь-боакха никъ ба вай халкъо хьабенар. Сийлахь-боакхий хIамаш да царна кхагIдийнараш. ТIайоргIача тIехьенашта эвонкхи а хиода яхкарда уж довза. Вай халкъо боча а хетаьш бийш дег чу дIатедойба паччахьа набахтешка а Iокхахьийта а байна революционни къовсамхой, социалистически революцен граждански тIем тIем лийта хайкьа турпалаш. Вай лаьттана тIа дукха Iомаха кIайзволий, интервентий, фашистски гIаьралой кагагIа байнача миллионаш балча халкъа дикагIча къонгийи вехкаргаш цIий. Шаьха а йоргъаш вай Даьхе паргIатал дебаш хорабьча халкъа къонгийи мехкаший сийле».

Дийха дисча вайна дагабоагIаш, сий деш, бащ из болабаш хила беза вай Даьхе бахьан дика лой сийии дIадевнарим. ХIара советски саго шийи къахьегамца Даьхен баш, оберцаш чIоагIъе а цу наьхьаш махаре вай Даьхен хьоранилех деда а ва.

Вай республикерча культурно-просветучреждений, музееш культура памятникаш лорадеча обществa дехкар да историко-революционни, тIема, къахьегама сийлен памятникашта шефство лелача организацешца цхьана балха наха юкъе уж дикагIен миргIен дIадовзийтала вIашагIъхьахкар а байнарий турпал гIулакхашца шой Даьхе дукхъезаргдалаш, къахьегам дукхаьезарбе лам советски наха кхетам баьа, халкъий доттагIал чIоагIде, интернационализма даим динача хьал тIа доатталe.

Республикерча дукхача общеобразовательни школашка тIемен къахьегамен сийлен музейш угонамаш яьй. ХIаьта цо нохкъетоа цу кхуваш йоагIа тIехье советски патриотизма уIлаш хьалхьенда. Цу тайпара музейш яй Назрански юкъерча школе, Червленски юкъерча школе, города Грознерча № 2 йолча школе-интернате, кхычахьа.

Советски Эскара деза денош долча хана дезарх Даьхкха-Юрте баьча тIема цIей, из тIом хиная шунтъе итт шу дизара хетадаь ю ва из. Цига дакъа даьцар вайобщественностьен кулгалохош. Хьаьта цу юча гIулакхаш нохкъестал ду Советски Iаьдал даккхарен лорадарен турпалал дIайоввийтара, докхагIча воалалой революционни традицешкара йала кхетам баьара. ЧIоагIа лорадIаме да памятникаш лорадеча обществa культура отделашца доттошен цхьана хIара районерча хIара историко-революционни тIемен сийлен памятника истори вюзер, байвна историе эттарз дотта тIа деза документ саццa тIехьенашна лаьрхIа из дIадиллар. Иштта революционни тIемен сийлен хIара утгенни музеи хулаче баьхьаьа дов Советски Iаьдал доаккхаш лорадеш, граждански а ДайМехка а тIемашка кхузашта тIалахбаш дола революционни тIемен Сийлен книга. Дукха хургдац из верга истори йоаа ва.

Музеш, памятникаш лорадеча обществa, районн культура отделашо бехча кхетама балха тIаргIа кхаьех ваI а хьекаш дIаьстта деза революционни тIамен турпалаш дIайовзийтала — массаш а. ХIаьта къаьстта В. И. Ленин ваьча дийнахь ден 100 шу хьаьара хийтеча хана.

И. ДОХИЕВ,
исторена культурни памятникаш лорадеча республиканки обществa прадседателя.

ШИЙ ГОВЗАЛ КХЫЧАРНА IОМАЕШ

Дукха ваь хул хIара сарахьа Ачхой-Мартана районa культура ЦIагIа. Кинофильмага хьажа, лекцега ладувгIа боагIа уж. Цхьабакъда вел дика хилархь фильм, лекци дига ва йоагIаш ухал цхьаьккхан ба.

Йоккхача зале чугIолла муIререх даза бреента кIаьда меттал. Спортзали баржхьаш тIадухаш масесха эIаньта саг ва тренировки еш. Тайп-тайпара акробатически упражнеш я цар ераш. БIарахьежача хеталу уж ала хIама доацаш дика акробаташ ба: бIарга дIадкъаш тохалехь моладгIа упражнени хьекх цар. Бакъда, юхе латтача Омаров Сайт-Ахьмада хетац сона хетар. Цул бIарга зуа акробаташа эIаьнта харцахьа отгабь ког.

— Когаш иштта Iалуше кхета айне бергба Iа уж, — йоах цо цхьанега. Цул тIехьагIа дIаьвеих ког иштта оттабе беза.

Кагирхошка шоай бокх дIабалабу...

...Хьанчах вахь-и вац хьо, — оалар Сайт-Ахьмадaга новкъостаьна а, бокххагIчар а из ший цирковни «таланташ» дIахьокла волча. Из дар массех шу хьалха.

Акробатика дукхаезар цунна, бахьда кIезигагIа езацар музыка а. Акробатически упражненеш дьайча дахчаш кахьатен пандар Iомабеш хулар из. Дукха ха ялалехьа Iомийр уж инструменташ. Говзал кхы а лакхъелар Омаров эскаре витача хана. Цо гIулакх деш хиннача часте художественни самодеятельносте дакъа лоацаш вар акробат-музыкант. Новкъосташ массехана цунах дика акробат хургва але.

Чакхдьалар кхо шу. ЦIаверзa Сайт-Ахьмад. ЦIавоагIаче а районни культура ЦIен художественни самодеятельносте кулгалхо хилар вох.

Балха дIаволача дийнахь денна кагирхой культура ЦIагIа богIаргболь наькъаш дика волавелар хиина салте. Цига ваде акробатически упражненеш хьехар цо сагатлаьа хьачудахьхача бераша. Иштта чура ара а ца боалаш дIахьбелар акробатически кружокe дукхагIбараш. Юххьанца къехьдор Сайт-Ахьмада ханий, иш болаш дола бераш. ХIара дехпа царна занятеш йора цо, хьехар тайп-тайпара номераш.

Дика лелар акробатически кружокa гIулакхаш, зем болаш толамаш доахар кагирхошa. Иштта лелацар музыкальни кружокаш. Бакъдар, аьлча-м уж кружокаш болаш а яьр. Шo фу дергда ва ховш лелача культура ЦIен директора пикъа хезар Сайт-Ахьмад дика дохчан а, кахьата а пандар лахкаш ва аьшиа. Хьашийхар во акробат ше волча.

— Хьа вaI йоадар кхы крушок ди вай культура ЦIагIа, Сайт-Ахьмад, — аьлар цо. — Фу дича вIашагIъехьйоалхаргдар — хьогI струнни е халхарий кружок? Йоатта сабар даь директора аьттар: «Хьона кхоачашхулургдалар цуй доккхари? а Хьона дика пандар лекха а халхавала а хов аьлва хезад сона...»

Кхьанна дIахьдича тийда хургболаш дацар, директор витхъелар. Иштта районни культура ЦIен художественни самодеятельни коллектив вIашагIъехкар Сайт-Ахьмада. Хе ва йоаш дIаболабир струнни а, халхарий а кружокий болх.

— Кест-кеста концерташ улгаду кружокашка дакъа лоаделашa, — дувц Ачхой-Мартана районa культотдела заведующе И. Хутаева. Сакъердаме массане а хьана болаш боагIаш хул уж. Цхьаза цхьацайола акробатически номераш а хьокх Омарова Iомабеча акробаташ. Шийi ха а дик а хьо йо беш шIенача деташ бу цо боах.

...Воадбецца сайре. Хоза хул ва-за Ачхой-Мартане. Юрта майдана йисте лаьтта боахкача шоара хьалоз хьаьхара йиш. Цо пандар а лекхаш хьоаш артисташ Iомабеш вола Омаров Сайт-Ахьмад.

И. МЕСТОЕВ.

«Ока тIара цIалг»

Иштта оаз гIоразьеша воаххача эрсий художника Василий Дмитриевич Поленовна хетаьальча тайп-тайпара бесаш долча документальни фильмах. Ростовски кинохроника студе из отталь режиссера Веснилов Иикoлая (операторaш Хмелев Сергей а Чапурко Анатолий а). Картина автораша талант йолча живописца дукххача сийолача полотнашка хьакьекхача, хьамсарча юкъерча эрсий мехка Iаламцарча нуи бакхача безамах дувц.

Художник дуьен дукхача метташка хиннав. Дикача уйлашка теркалдеш дайзах цунна кхьача халкъий вахар. Цхьабакъда, масала а хадданa хьамсарча, кьаьтинта, эрсий Iалама ситайначен йоккхачен хевалга салоттош хиннав из.

Вахаш дукхха шерая дайола Поленов Василе «Борок» яхача (хIанз Тульски областа Поленово олача) усадьбе. Цига, Ока яхача хин бердашка хьех эзителаш ростовски кинодокументалистaша а. Цар хьахьекх йиста бекхa-дика мастер вахаьаш шой кхоллаьаш деши хиина паргIата цIалг. Цунара еркта обстановка Поленов дийна волча хана ше хинача тайпара я тахо.

Ока яхача хи йисте гIоразьенача «Московски кохалга» читорa картиний бIарчча сера хьаьпий хьамсарча края хьакхакка, хиниюкъe «Дзиро гуйрo» яха полотно — эрсий Iалам хестальчуй толамагIа йолча произведенеш цаI. Поленов Василе картинаш дег чура йогIа дирена йоахаьно ва Iалан боазьенча ше ва дарра а хесталеш а хьахьекхарда, эзпалаш фол цIена хьехьекхарна, композиции дика дагаьльни чакхьаьнден тIарий, овьра, кьоестiй болаш дикача суртана белгалйола пейзажаш.

Художникках гIулакхсца хIаьа а дика уйла йолаш ба тулаш. Оаяна йисте улача йота шерра культурни гIулакхаш лелаш яа. Юртарча театральни кружокашта кулгалдьа. 1926 шера Советски Республика правительства деттаа шизь шу лаьачача мастера хайкьа художникка да сий доал цIа еннай...

«Ока тIара цIалг» — Поленов Василе — эрсий пейзажни живописа бакха-дикача мастера вахарен творчествин хьакъехьара цхьалхек дег тIарех кинодувцар.

Татьяна ДУДИНА.
(АПН).

Краснодарски край. Усть - Лабински района Ленина орден енначa «Кубань» яхача иллеи халхарен самодеятельни халкъа ансамбла коллективо вож! шера 1000 гарита концерт делнад. Ансамбла еннача 70 дипломаи грамотои тешал ду цуи боккха творчески никъ лелара.

Ансамбла докъашхоша шой юртахошта, района а края а къахьегамхошта иллеш доад, халхараш ду. Еррагроссийска смотрай шоаза лауреат йолча любительски музыкальни коллективай концерташ толамна чакхдьалар вежарашха йолча Чехословаке а.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хеташача Кубана халкъа искусства олимпиадага керда безаме программа кийчъеш я ансамбль. Цуна юкъе хургда В. И. Ленинах дола иллеш, Ильича дукхадийза иллеш.

СУРТА ТIА: «Кубански сайренаш» яха дукхача наха ду халхар.

Е. Шуленова сурт.
ТАСС фотохроника.

Украински городера Донецкера больницера шийттача шу долла Iаьнг Надя Ордаиова 10 шера къора йолаш лийначул тIехьагIа юха а хIама хьзе йолаенна. ЧIоагIа дохкаш дола этиг долаш хийнэй йаIнг. Цул лазаро тхалла хиина хIама хоза дирга тIехьий хийцар цул Донецки медицински институте профессора медицински Iилмай доктора Владимир Родина.

Операци хьаул тIехьагIа кхо кIира даьча шорттига хьийа демина фразеш дика хоалар Надя Юрдановайна.

Донецки Центральни клинически больнице болх бош волча профессора Родина дIабахача бетта къора хинкача кхы пхо сага а хIама хазийтад, царех тхьаь кхаь шу хьалха контузех къора хиврза хиннача шахтера Анатолий Сафронова а хозийтад. Больнице хьаьй гототрансплантат хьекечени соцашо йола оригинальни метод. Лаьрхха йолча микрословаца цу тайпара операцеш ера эша эттара бочагIа йола аппарат хьаьй цу больница сотрудникашa донецки инженераца Владимир Матвеевна.

СУРТА ТIА: профессор В. И. Родин эггара хьалха ше юха хIама хазийтача Надя Юрдановаца Анатолий Сафроновцеи.

С. Гендельмана сурт.
ТАСС фотохроника.

ТАХАНИ КХОАНЕЙ ХУРГДА

22 МАРТА

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 11 сахьат даьлча саг йоалаярен - аьхаре торжественни де. 12 сахьат даьлча документальни кинофильмаш хьокхаргда. 13 сахьат даьлча эстрадни концерт. 14 сахьат даьлча «Музыка — В. И. Ленина вахаре» яха Дворецa вокальни студе дакъа лоацарий концерт. 16 сахьат даьлча премьера. «Мар-йана яха Шимхолова комеди («Атенст» яхача агиттеатро оттаю).

Химикий культура ЦIа. 18 сахьат даьлча «ДоттагIалех чIоагIа теш со» яха лаккхерча классашка дешa багIачарна лаьрхIа диспут. Документальни кинофильмаш хьокхаргда.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 20 сахьат даьлча Х. Нурадиловен М. Лермонтовен цIерагIча театрай артистий Ленински района кагирхошца творчески вIашагIкхетара сайре.

Консервни завода клуб. 17 сахьат даьлча «Фуй из атейзм?» яха лекци. Художественни самодеятельноста концерт.

Просвещенье болхлой ЦIа. 14 сахьат даьлча «Дезале бераш а кхетам баларах» яха дай-ноаношта лаьрхIа беседа. 17 сахьат даьлча «Советски композиторий творчестве пионерски иллеш» яха дайноаношта лаьрхIа лекторий.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 17 сахьат даьлча «Со — Советски Союза гражданин» яха сайре.

С. М. Кирова цIерагIара культура Дворец. 17 сахьат даьлча Дворецa «Къонил» яхача эстрадни оркестра концерт.

Правдебата цIерагIара культура ЦIа. 10 сахьат даьлча хургволча тIечаххочун клуб хьаеларгья. «Социалистически Даьхе дорвир, Советски тераашарча йизаша гIулакх лар — СССР граждани сийлахьи декхар» яха лекци. Культура ЦIен художественни самодеятельноста концерт. 18 сахьат даьлча «В. И. Ленинца вIашагIкхетар» яха документальни фильм хьокхаргда. 20 сахьат даьлча кагирхой салоIа сайре.

«18-ча участка клуб. 18 сахьат даьлча «МалагIа новкъостал эш бераштa циф дика дешаргдолаш» яхача темах дай-ноаношта лаьрхIа лекци. Документальни кинофильм хьокхаргда.

23 МАРТА

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9 сахьат даьлча «Ленинская искорка» яхача книжках бераштa лаьрхIа беседа. 14 сахьат даьлча Ленински киноуниверситета занятеш. «Падение династии Романовых» яха документальни кинофильм хьокхаргда лекцийни зале. 14 сахьат даьлча Чио-Чио-Сан яха Пуччини опера. (Халкъа оперни театра коллективо оттаю). 17 сахьат даьлча атеистий клуба занятеш. «Маьшта хьакхеллаа саго даьла» яха устни журнал. 20 сахьат даьлча кагирхой салоIа сайре.

Химикий культура ЦIа. 11 сахьат даьлча «Оалхазараш — вай доттагIий» яха бераштa лаьрхIа утренник. 17 сахьат даьлча «ЛадувгIалаш эрсий иллега» яха концерт.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11 сахьат даьлча театра Деника хеталь «Звено отважных» яха спектакль. 12 сахьат даьлча «Пионерская доблесть» яхача темах кинофестиваль. «Трубачев Васеки цуи новкъостий» яха кинофильм хьокхаргда. 14 сахьат даьлча бераштa лаьрхIа керлача литература обзор. 20 сахьат даьлча халхарий сайре.

Просвещенье болхлой ЦIа. 16 сахьат даьлча «Шоашке товогдолча тайпара баржхьа тIадуяха хи» яхача темах диспут.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 14 сахьат даьлча машинанъяа школай сахверданчо болчарен хIама лоаш болчарен клуб. 18 сахьат даьлча СССР халкъий доттагIалах дола лекци.

С. М. Кирова цIерагIара культура Дворец. 16 сахьат даьлча берий Ленинианa. «Ильича, къона хераш» яха беседа. Документальни кинофильм хьокхаргда.

Правдебата цIерагIара культура ЦIа. 10 сахьата 30 минути яьлча бераштa лаьрхIа кинофильмаш хьокхаргда. 18 сахьат даьлча керда литературах беседа. 20 сахьат даьлча кагирхой салоIа сайре.

ХАОТТАМ

18 сахьат даьлча дена 23 марта 18 сахьат даллалца республике гIолла кхоале йолаш ва хургья юкъ-юкъе яхаш а хуаш, цхьанцайолча моттигашка кIезиг-дукха йовчан а йолаш, дохк а доаллаш. Малхбоалехьара гIаьххьача боврамга кхоачаш (секунде 5—10 метр) мух хьекхаргба. Фегара температура бийсанна 3 градус шелальгара 2 градус йовхалга кхоачаш, дийнахьа 3—8 градус йовхал йолаш хургья.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа, хьажа

22 МАРТ.

РАДИО

7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Хоамаш. 7.40 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Передачай программа. 8.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 8.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 8.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 15.15 — «ГIанур — тувнакочун кIерахо» яхача Веденкиев Ахьмада книжка тIара дакъа (гIалгIай меттала). 15.30 — «ДоттагIалах» Нохч-ГIалгIа йолча классикашка деша багIарашта (эрсий меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 17.00 — Москва. 17.15 — Ашараш. 17.30 — «Къонал» (эрсий меттала). 18.00 — «Юртарча ньаьхьашка гIоале» (нохчий меттала). 18.30 — «Призвание» яха музыкальни очерк (нохчий меттала). 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.30 — Хоамаш хьаст. Спортивни передача. 18.50 — Еха хайкъа ... 19.30 — «Къаьстта бу дегабуаз» яха художественни фильм. 20.40 — Дуьнен халкъашта юкъера йоазарен. 20.55 — Передачай программа. 21.00 — «КВН-69» яха ... передача (ЦТ).

23 МАРТ

РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — Передачай программа музыкальни антракта. 7.40 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.35 — Шопена дукхаезача ыхарий концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — «Кавказа таланта» (нохчий меттала) литературни беседа. 15.50 — Шайбаца хоккейх дуьнен тIа хьалхара моттиг яккхара. СССР — США. Шинера репортаж (ЦТ). 16.20 — Концерт. 16.30 — Москва. 17.00 — Концерт. 17.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» яха радиожурнал (эрсий меттала). 17.50 — «Къонал» (гIалгIай меттала). 18.30 — «Вай индустриальни мохк» (гIалгIай меттала). 18.55 — Радиоладувгlарчой заказов дола концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14.00 — Хоккейх лоазаре чемпионат СССР — США Стокгольмера передача (ЦТ). 18.00 — Сакъердаме тайгонташ республиканский технический театро спектакль (гIалгIай меттала йовлих). 18.50 — «Лоамашка вIаши товсабелар» яха художественни фильм. 20.10 — Шоана, бераш. 20.20 — Передачай программа. 20.25 — Музыкальни перерыв. 20.30 — «ВорхI ди» яха дуьнен халкъашта юкъера программа (ЦТ). 21.00 — Музыкальни передача (ЦТ). 22.00 — Хоккейх лоазаре дуьнен чемпионат ЧССР — Канада. Стокгольмера передача (ЦТ).

РЕДАКЦИ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора зам. — 3-30-11; жоп дохкача секретаря — 3-34-38; партийни вахаре, культурав, промышленностех отделаш — 3-32-30; [illegible] — 3-43-3[illegible].
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 17 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам. редактора — 3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-43-30; отдела сельского хозяйства и писем — 3-43-30.
«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революци проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.